

OSNOVNA ŠOLA
KOMANDANTA STANETA
DRAGATUŠ

NAČRT ŠOLSKIH POTI V ŠOLSKEM OKOLIŠU OŠ DRAGATUŠ

ŠOLSKO LETO 2023/2024

Koordinatorica za promet: Sabina Lukežič

Ravnatelj: Stanislav Dražumerič

KAZALO:

UVOD	4
1 OTROCI POTREBUJEJO POMOČ IN NADZOR	5
1.1 KAJ ZMOREJO OTROCI	5
1.2 OTROCI V PROMETU POTREBUJEJO POMOČ ODRASLIH.....	5
1.3 PROMETNA VZGOJA VEDNO IN POVSOD	5
1.3.1 VZOR ODRASLIH.....	5
1.3.2 UČENJE.....	6
1.3.3 HOJA PO CESTI BREZ PLOČNIKOV	7
1.3.4 PREČKANJE CESTE	7
1.3.5 PROMETNI ZNAKI.....	8
1.3.6 UTRJEVANJE VEDENJA	9
1.4 PROMETNA VZGOJA OTROK V ŠOLI.....	9
1.4.1 SESTAVINE POUKA PROMETNE VZGOJE.....	10
1.4.2 PROGRAM PROMETNE VZGOJE V DEVETLETNI ŠOLI.....	14
2 PROMETNOVARNOSTNE DEJAVNOSTI ŠOLE	15
2.1 ŽE PRISOTNE DEJAVNOSTI	15
2.1.1 PASAVČEK.....	15
2.1.2 VARNOSTNI PAS	15
2.1.3 PRVI ŠOLSKI TEDEN.....	15
2.1.4 BISTRO GLAVO VARUJE CELADA	15
2.1.5 DELO PROSTOVOLJCEV OB ZAČETKU ŠOLSKEGA LETA.....	15
2.1.6 PEŠEC – BODI PREVIDEN	16
2.1.7 RUMENA RUTICA.....	16
2.1.8 ODSEVNA TELESA.....	17
2.1.9 OBISK POLICISTA	18
2.1.10 POLICIST LEON SVETUJE.....	18
2.1.11 ZAPISNIK O PREGLEDU KOLESA	18
2.1.12 NALEPKA VARNO KOLO.....	18
2.1.13 KOLESARSKI IZPIT	19
2.1.14 KAJ VEŠ O PROMETU	19
2.1.15 PROMETNA VZGOJA NA RAZREDNIH URAH, EKSKURZIJAH, IZLETIH, SPREHODIH, DNEVIH DEJAVNOSTI.....	19
2.1.16 VARSTVO PRI VSTOPANJU IN IZSTOPANJU NA AVTOBUS IN VARSTVO NA AVTOBUSU	19
2.1.17 TRAJNOSTNA MOBILNOST.....	20
2.2 Zakoni in pravilniki.....	20
2.3 Varen prevoz otrok.....	21
3 NAŠI UČENCI – UDELEŽENCI V PROMETU	22
3.1 ŠOLSKI OKOLIŠ	22
POT V ŠOLO.....	22
3.2 Učenci – vozači	23
3.2.1 ZAGOTOVITEV VARNOSTI	23
3.2.2 RELACIJE: DOVOZI IN RAZVOZI (avtobus in kombi).....	24
3.3 Učenci pešci	25
3.4 Neorganiziran prevoz otrok v šolo – s starši, sorodniki, znanci ...	25
4 NAČRT ŠOLSKIH POTI.....	27
5 POSTAJALIŠČA V ŠOLSKEM OKOLIŠU in NEVARNI ODSEKI, KRIŽIŠČA, PROMETNE POTI	39

6	OBJAVA IN AŽURIRANJE	47
7	VIRI IN LITERATURA	48

UVOD

Žal se še vedno premalo zavedamo nevarnih prometnih pasti in drugih nevarnosti v vsakdanjem življenju otrok, zato so predlogi, kako jim olajšati vstop v svet prometa, ki smo ga odrasli ustvarili po svoji meri, še kako dobrodošli.

Razvoj prometa, ki je na eni strani prinesel napredek, je na drugi strani spremenil tudi svet, v katerega stopajo otroci. Vsak nov dan pa postavlja pred nas in otroka nove izzive, obveznosti in nevarnosti. V nekaj letih, ki minejo kot trenutek, moramo otroka pripraviti na samostojno sodelovanje v prometu. Pripraviti ga moramo na nekaj, kar zaradi svoje telesne in duševne razvitosti skoraj do desetega leta starosti v resnici še ne bo zmogel. Vendar je ta priprava edina pot, da si bo pridobil potrebno znanje, izkušnje in načela, ki ga bodo vodila v prometu vse življenje, predvsem pa se bo naučil varno vesti v prometu. Vedeti moramo, da hote ali nehote prometno vzgajamo otroka vsak trenutek, ko smo z njim v prometu. Otrok opazuje naše ravnanje in ga skuša posnemati. Bodimo mu dober zgled. Ne samo takrat, ko ga skušamo naučiti najnujnejših prometnih pravil, temveč vedno, na prehodu, na poti do vrtca, na kolesu ali v avtu. Predvsem pa se moramo zavedati, da si lahko pridobi otrok potrebno znanje in izkušnje samo v prometu. Naučiti ga moramo, kako in kje lahko prečka cesto v domačem okolju, kjer bo naredil prve samostojne korake, in naučiti ga moramo to na vsakem križišču ali cesti posebej. Žal otroci niso sposobni posploševanja pravil prečkanja ceste in se morajo naučiti tega ravnanja na vsaki ulici ali cesti posebej. Prometne igre, zloženke, vaje na igriščih in dvoriščih so sicer izredno dragocena pomoč otroku pri spoznavanju pravil in utrjevanju pravilnega ravnanja, vendar brez vaje v prometu tega ne bo znal uporabiti. Vedimo, da znanje še ne zagotavlja, da se bo otrok v prometu tudi ustrezno vedel. V prometu otrok brez staršev in odraslih ne sme in ne zmore sodelovati. Otroci v predšolski dobi so žrtve prometnih nesreč kot potniki v osebnih avtomobilih in kot pešci. Najpogosteje takrat, ko z dvorišča, igrišča ali pločnika nenadoma stečejo na cesto. Iz tega razloga je potrebno nameniti večjo pozornost otroku – pešču. Z dobrim zgledom in varnim ravnanjem mu bomo skupaj z vami, spoštovani starši, zgradili prijazen svet prometa.

Šolski okoliš Osnovne šole Komandanta Staneta Dragatuš zajema prometne poti na podeželju, ki se od mestnih poti oz. mestnega prometa nekoliko razlikujejo. Glede na to, da gre za območje, kjer so otroci izpostavljeni prometu manj kot v mestih, še ne pomeni, da je zato podeželje varnejše, saj je na drugi strani za pešca na marsikateri točki pešpot do šole ali avtobusnega postajališča nevarnejša v primerjavi s pešpotjo mestnega otroka. Otroci so vsakdan na poti oz. cestišču brez pločnikov, cesto prečkajo večinoma tam, kjer to ni označeno z zebro, križišča niso semaforizirana, kjer bi pešču dala prednost zelena luč, da o podhodih na podeželju niti ne govorimo. Otroci so poleg omenjenih izpostavljeni vrsti drugih nevarnosti (nepregledni ovinki, ozke ceste), ki so v mestu prisotne v manjši meri. Zaradi vsega tega je še posebej pomembno, da otroka naučimo varnega ravnanja na cesti že v predšolskem obdobju, kasneje pa ga učitelji, vzgojitelji in drugi odrasli, še posebej pa starši, pri tem opazujemo, spremljamo, popravljamo in učimo.

1 OTROCI POTREBUJEJO POMOČ IN NADZOR

1.1 KAJ ZMOREJO OTROCI

Naši otroci se dnevno vključujejo v promet.

Srečujejo se s prednostmi in hkrati tudi z nevarnostmi sodobnega prometa. Tja do desetega leta še ne znajo in ne morejo samostojno sodelovati v prometu. Pogosto pozabljamo na to, da otrokom majhnost ne omogoča, da bi imeli tak pregled čez dogajanje v prometu kot odrasli.

Pri hoji in teku še niso dovolj spretni, predvsem pa imajo otroci težave v prometu zaradi postopnosti zaznavnega in spoznavnega razvoja.

1.2 OTROCI V PROMETU POTREBUJEJO POMOČ ODRASLIH

Ne smemo pozabiti, da otroci:

- nimajo tako širokega vidnega polja kot odrasli in zato kasneje vidijo vozila, ki prihajajo z leve ali desne,
- dobro slišijo, vendar ne vedo natančno, iz katere smeri slišijo vozilo,
- ne znajo dobro presoјati hitrosti vozil in ocenjevati razdalj,
- ne razlikujejo dobro pojmov npr. levo, desno,
- ne morejo dolgotrajne koncentracije,
- njihova pozornost se hitro preusmerja na objekte, ki jih pritegnejo in mimogrede jih kaj zmoti (hitro lahko pozabijo ali so videli vozilo, ki se približuje),
- ne morejo posploševanj in uporabe splošnih pravil, kot je npr. pravilo kako prečkamo cesto.

Zato je ogrožena tudi njihova varnost. Največ žrtev med otroci pešci je v starosti od štirih do sedmih let, ko še ne morejo vseh zahtev sodobnega prometa. Zato so jim potrebni pomoč, učenje, nasveti, vodenje in nadzor odraslih.

Vstop otroka v osnovno šolo je pomemben življenjski mejnik. V vrtcu se otroci pripravljajo in usposablјajo za samostojno sodelovanje v prometu, saj bodo večinoma sami hodili v šolo in se sami vračali iz nje. Seveda ta priprava ni dovolj. Otrokom mora pomagati vse okolje, še posebej pa starši. Kako opraviti to zahtevno in odgovorno nalogo?

1.3 PROMETNA VZGOJA VEDNO IN POVSOD

1.3.1 VZOR ODRASLIH

S svojim obnašanjem in ravnanjem smo otrokom vzor. Ko nas opazujejo in poskušajo posnemati, si pridobivajo potrebna znanja in izkušnje, razvijajo sposobnosti ter navade. Zato izkoristimo priložnost doma, vsak sprehod, vsako pot v mesto ali drugam, vsako vožnjo v vozilu. Otroci z zanimanjem opazujejo nas, pešce, vozila in okolje. Spodbujajmo jih k opazovanju in jim pojasnimo naše ravnanje in ravnanje drugih.

1.3.2 UČENJE

Učenje poteka postopoma. Najprej otroku povemo in razložimo, kakšno je pravilno vedenje v prometu. Ob tem mu pojasnimo tudi, kakšne so možne nevarnosti. Otroku nato pokažemo

pravilno vedenje in ob tem razlagamo, kako si sledijo posamezni elementi vedenja npr. se ustavim, pogledam levo itd. Otrok naj nas ob tem pozorno opazuje. Nato skupaj z njim izpeljemo pravilno vedenje in mu ponovno razlagamo, kaj mora storiti. Nato naj otrok sam govori, kaj dela. Čisto nazadnje pa otrok sam izvaja določeno vedenje, mi pa ga opazujemo in opozarjamo na pomanjkljivosti. Vsako vedenje, ki ga otrok pravilno izvede, pohvalimo, za nepravilno vedenje pa ga popravimo. Le tako otroka

spodbujamo k pravilnemu vedenju in zmanjšujemo verjetnost napak.

Tako bodo otroci počasi, a vztrajno spoznavali promet, pravila in zahteve, jih postopno sprejemali in se po njih ravнали. Otrok naj svoje ravnanje tudi ubesedi. Glasno naj pove, kaj je storil. Na primer: »Stoj«, »Pogledam na levo«, »Pogledam na desno«.

Z otrokom najprej vadimo na prometno varnih površinah na manj prometnih cestah, kasneje pa izbiramo vedno bolj zahtevne situacije ter nove situacije, ki jih otrok ne pozna. V prometu je tudi mnogo pojavov, zahtev, pravil, ki jih morajo otroci spoznati, jih razumeti ter si pridobiti mnogo izkušenj. Zato si nenehno prizadevamo, da to otrokom tudi omogočimo. To »učenje« mora postati naravni, vsakdanji del otrokovega življenja, otrokove igre in tudi drugih dejavnosti. Zato naj bo sicer sproščeno, naravno, nazorno, a vendar takšno, da bodo otroci spoznali in si pridobili izkušnje, da je promet resna stvar. To ne pomeni, da jih bomo strašili, saj prestrašen otrok ne more pravilno ravnati. Kadar storijo otroci napako, jih ne bomo oštevali, ampak bomo skupaj z njimi ugotavljali, kaj je bilo narobe in kako bi bilo prav. Povedali jim bomo, kakšne bi lahko bile posledice njihovega napačnega ravnanja. Največ bomo dosegli z doslednostjo pri svojem ravnanju in ravnanju naših otrok.

Otroka zaradi njegove majhnosti v prometu hitro spregledamo. Kaj lahko ga skrije živa meja, parkiran avto ali kakšen drug predmet ob cesti. Otroku moramo pomagati, da bo znal opazovati promet in zlasti pri prečkanju ceste izbirati površine, na katerih ga bodo videli drugi. Otroci pogosto mislijo, da jih voznik vidi, če oni vidijo avto, ki se približuje.

**bodi
previden**

Z izbiro svetlih oblačil v živih barvah lahko dosežemo, da bodo otroci dobro vidni in jih bodo vozniki prej opazili.

Pri slabi vidljivosti in v mraku naj nosijo ob žep pripeto kresničko, tako da le-ta prosto niha in odseva svetlobo, če jo osvetlijo avtomobilski žarometi. Otrok naj ima kresničko vedno pripeto, v mraku ali ob slabi vidljivosti pa jo spusti iz žepa. Običajno jo pripnemo na desni žep. Še posebej je uporaba odsevnikov pomembna v mesecih, ko je noč daljša in so otroci pogosteje tudi v mraku na cesti.

1.3.3 HOJA PO CESTI BREZ PLOČNIKOV

Glede na to, da je celoten dragatuški šolski okoliš področje nevarnega prometa (brez pločnikov, prečkanje cestišča brez zeber, nevarni ovinki, odseki, nepreglednost) so pešci, zlasti otroci, še posebej ogroženi. Otroka učimo hoditi ob levem robu ceste. Tako vidi prihajajoče vozilo in se mu lahko pravočasno umakne, tudi če ga voznik spregleda ali vozi nepravilno. Le izjemoma, če je tako res varneje, pešec hodi ob desnem robu cestišča. Če je rob ceste zelo ozek, moramo biti pozorni tudi na to, da otroci ne hodijo po dva ali tri vštric, ampak drug za drugim. Še posebej smo na to pozorni spremljevalci skupine otrok ali razreda.

1.3.4 PREČKANJE CESTE

Prečkanje ceste je izredno zahtevna naloga, ki zahteva tudi od odraslega veliko znanja, pozornosti in previdnosti. Da bi otroka postopno pripravili na samostojno prečkanje ceste, razdelimo naloge na več delov. Naučimo ga:

- izbirati najvarnejša mesta za prečkanje ceste,
- ustaviti se pred robom pločnika,
- znati opazovati promet in presojudati, kdaj lahko prečka cesto,
- po možnosti takrat, ko se ne približuje nobeno vozilo,
- dejanskega prečkanja ceste.

Pred prečkanjem ceste se vedno ustavimo. Otrokovo gibanje je nepredvidljivo, nenadoma se lahko odloči, da bo stekel in hitro spreminja smer gibanja. Prav to je razlog, da so vozniki tako pogosto presenečeni, ko jim otrok priteče na cesto. Zato najprej poiščemo najvarnejša mesta, kjer bo otrok prečkal cesto. Pomembno je, da so to površine, na katerih vozniki lahko pravočasno opazijo otroka in da otroku ne zastirajo pogleda parkirana vozila, zabojniki, ograje in podobno.

Ko nameravamo prečkati cesto ali ko smo pred križiščem, se moramo vedno ustaviti korak od roba pločnika ali roba vozišča. Otroka navajamo na to, da se pred prečkanjem ceste vedno ustavi in glasno reče "stoj".

Otroka navajamo, da preden stopi na vozišče, najprej pogleda, ali se mu približujejo vozila. Pogledati mora na levo, na desno in še enkrat na levo, saj vozilom, ki prihajajo z leve, najprej križamo pot. Povedali smo že, da imajo otroci ožje vidno polje kot odrasli, zato morajo, da bi dobro videli, obračati na levo in desno tudi glavo. Pozorni smo na to, da otrok resnično pogleda na levo in na desno in ob tem tudi opazi, kaj se dogaja na cesti. Opiše naj, kaj vidi. Vedno naj opazuje in glasno izgovarja: levo, desno, levo, itd.

Potem, ko se prepričamo, da se otrok zna ustaviti ob robu pločnika in opazovati promet, začnemo z najtežjim delom, prečkanjem ceste. Prva prečkanja naj bodo na ozki, neprometni cesti. Poseben problem je, ker otrok ni sposoben ugotoviti razdalje in hitrosti vozil. Zato ga navajamo na to, da prečka cesto le, če z obeh strani ne prihaja nobeno vozilo ali takrat, ko voznik ustavi in mu jasno pokaže, da lahko prečka cesto.

Otroka naj večkrat sam ponovi pravila ob prečkanju ceste. Opazujemo ga in po potrebi popravljamo:

1. Ustavim se na robu pločnika
2. Pogledam na levo
3. Pogledam na desno
4. Še enkrat pogledam levo
5. Prečkam
6. Na sredini ceste še enkrat pogledam na desno.

Če se mu z leve ali desne bliža vozilo, mora ponoviti celoten postopek. S tem otrok utrjuje pravilno ravnanje.

Pri vseh teh vajah bomo otroku pomagali, če bomo tudi sami takrat, ko smo v družbi z otrokom, ravnali enako. Med vajami in dejanskim ravnanjem ne bo razlik, ki bi otroka begale in mu povzročale težave. Ne pozabite tega niti takrat, ko se vam najbolj mudi. Za otroka bo spodbudno, če kdaj zamenjamo vloge in nas on uči, kako je potrebno prečkati in nas vodi čez cesto.

Otrok se postopno usposablja za varno prečkanje ceste. Vedno naj pravilno prečka ulico, četudi na njej ni skoraj nobenega prometa, to je: postoji korak-dva pred robom pločnika, pogleda na levo in na desno, še enkrat na levo in če v bližini ni vozila, ki bi se mu približevalo, stopi na cesto. Otroci se morajo naučiti in si pridobiti izkušnjo, da prečkajo cesto z normalnimi koraki, ne v teku. Tako ima voznik več možnosti, da pravočasno ustavi. Na sredini ceste naj se otrok še enkrat ozre na desno in nadaljuje pot. Zelo pomembno je, da se otrok sredi ceste ne premisli, v katero smer bo prečkal cesto in da ne steče nazaj. Najpogosteje moramo izbirati poti v šolo, ki so bolj nevarne in ki vodijo po prometnih ulicah, preko označenih prehodov za pešce – zeber. Na takšnih prehodih moramo otroka še posebej naučiti, kako se prečka. Veljajo vsa pravila, ki jih že poznamo. Bistvena razlika je v tem, da je promet na takšnih cestah bolj gost in bo otrok težko počakal tako dolgo, da ne bo vozil, ki bi se približevala prehodu. Zato naj se ob robu ceste ustavi. Na cesto lahko stopi le, ko se vozilo ustavi oziroma se ustavijo vozila z obeh smeri, če je promet zelo gost. Na polovici ceste mora pogledati na desno in preveriti, ali se z druge strani ne približujejo vozila. Če niso dovolj oddaljena, naj otrok počaka, da se ustavijo in šele nato nadaljuje s potjo. Nikoli naj ne hodi ali teče nazaj.

Hodimo po desni strani zebre! Tako se ne zaletavamo v pešce, ki prihajajo z nasprotne strani ceste, predvsem pa smo v trenutku, ko stopimo na cesto, dva do tri metre bolj oddaljeni od vozil, ki prihajajo z naše leve strani in ima voznik več časa in prostora, da ukrepa.

1.3.5 PROMETNI ZNAKI

Prometni znaki s svojimi barvami in simboli otroke vedno pritegnejo. Brez težav se naučijo njihova imena, več problemov pa imajo pri tem, kako je potrebno ravnati.

Nekaj znakov otroke izredno moti in jih razumejo popolnoma narobe. Simbole si razlagajo po svoje in tako tudi ravnajo. Najbolj znan znak, ki spodbuja otroke k napačnem ravnanju, je znak »Otroci na cesti«, ki opozarja voznike, da prihajajo na območje, kjer so na cesti pogosto otroci. Zaradi simbola dveh otrok v teku pa ga otroci lahko razumejo tako, da je treba pri tem znaku steči čez cesto.

Otroci bi morali poznati predvsem prometne znake, ki pešce obveščajo o varni hoji, jim zapovedujejo ravnanje ali prepovedujejo hojo.

Prepovedano za pešce

Prehod za pešce

Ustavi!

Območje umirjenega prometa

1.3.6 UTRJEVANJE VEDENJA

Otrok – pešec mora kot udeleženec prometa znati in upoštevati kar veliko zahtev in različnih pravil. Večkrat pozabljamo, da so za nas nekaj normalnega in enostavnega, otroku pa povzročajo težave, zato jih utrjujte postopoma.

Ves proces učenja mora trajati nekaj časa. Posamezna vedenja, ki jih je otrok že sam pravilno izvedel, ponovimo čez kakšen dan, nato naj sledijo tudi preverjanje oziroma učenje v novih za otroka nepoznatih situacijah, v težjih prometnih razmerah itd. Tako postopoma otrok pridobiva znanje in izkušnje z določenim vedenjem v večjem številu situacij. Čas učenja in utrjevanja je odvisen tako od posameznega otroka kot tudi od zahtevnosti prometne situacije. Vedno pa moramo preveriti, ali otrok obvladuje določeno vedenje. Če menimo, da otrok že pozna pravila, naj nas vodi pri hoji po pločniku, ob robu vozišča, pri prečkanju ulice ali čez prehod za pešce, ki je opremljen s semaforjem!

Ugotavljamo, ali pravilno ravna! Pohvalimo pravilno ravnanje in mu pomagajmo, da ugotovi, če je bilo kaj narobe. Otrokovo zanimanje za promet lahko spodbujamo tudi z igrami in slikanicami. Zlasti koristne so za utrjevanje pojmov, ki so v prometu izredno pomembni (leva, desna, pločnik, zebra in drugih), prometnih znakov, ki bi jih moral poznati pešec in odnosov med udeleženci. Vendar se moramo zavedati, da s tem otrok še ne pridobi potrebnega vedenja in izkušenj.

Samo »učenje v prometu« je tisto, ki največ prispeva k otrokovi usposobljenosti za ravnanje v prometu. Ko otrok enkrat ali dvakrat v prometu pravilno ravna, še ne smemo precenjevati njegovih sposobnosti, saj se lahko v spremenjenih ali novih razmerah hitro zmede.

1.4 PROMETNA VZGOJA OTROK V ŠOLI

Prometna vzgoja v šoli poteka po modelu prometne vzgoje, ki prikazuje dejavnike, kateri določajo njeno učinkovitost v njihovih medsebojnih odnosih. Takih modelov je več, mnogi so presplošni za konkretno obravnavo. Uporaben model mora vsebovati osnovne sestavine procesa poučevanja, kot so: opredelitev in organizacija vsebine pouka; posredovanje vsebine učencu in ocena učnih rezultatov. Model, ki vsebuje vse te sestavine, se imenuje Rothengatterjev model. (Levičnik, Marjanovič Umek, Polič, 1986)

Vsebina pouka mora izhajati iz izobraževalnih ciljev. Cilji ne smejo biti splošni, ampak je bolje, če so konkretni, tako da poudarjajo novo znanje, pozitivna stališča in varno vedenje. Zato moramo vsako vedenje razčleniti na posamezne enote (npr. prečkanje cestišča), predvideti strategije za učenje vedenja in uporabljati novo vedenje v novih situacijah. (Zabukovec, Žlender, Polič, Divjak, Markl, 2007)

Upoštevati moramo tudi naravo snovi kot otrokove zmožnosti na dani stopnji otrokovega razvoja. Učna vsebina mora biti razdeljena na ustrezne učne enote. Upoštevati moramo tudi spremenljivke, vezane na posameznega učenca, pouk ter socialne spremenljivke. »Prve se nanašajo na različne lastnosti učencev s posebnim ozirom na razvojne značilnosti psihičnih funkcij, druge na sam učni proces, zadnje pa na socialno okolje pouka.« (Levičnik, Marjanovič Umek, Polič, 1986, str. 41)

Ocenjujemo lahko izid pouka (ali so bili vzgojno-izobraževalni cilji doseženi) ali pa sam proces poučevanja. Vsebina pouka je dokaj široko zastavljena in se ne omejuje zgolj na osvajanje pojmov, pravil, znakov in vedenj, povezanih s prometom, kar praviloma velja za tovrsten pouk. »To je pomembno, saj se samo znanje brez ustreznih praktičnih izkušenj praviloma ne odraža v vedenju učencev in je slab napovedovalec varnega prometnega vedenja.« (Levičnik, Marjanovič Umek, Polič, 1986, str 42)

Osnovnošolci lahko vedo zelo veliko o varnem vedenju in prometu, vendar se to v njihovem vedenju ne bo poznalo. Zato se novejši programi osredotočajo zlasti na vzpostavljanje in oblikovanje varnega vedenja. Seveda pa mora učenec poznati osnovne prometne pojme, saj bi ga neznani pojmi lahko zmedli ali zavajali. (Levičnik, Marjanovič Umek, Polič, 1986, str 42)

Rothengatter (Zabukovec, Žlender, Polič, Divjak, Markl, 2007) pravi, da je pri mlajših otrocih bolj učinkovito učenje ustreznega vedenja, pri starejših pa je uspešno tudi osvajanje pravil. Prav tako se naj mlajši učenci učijo v realnih prometnih situacijah, v takšnih, kjer ni prometa, ali v simuliranih situacijah v šoli.

1.4.1 SESTAVINE POUKA PROMETNE VZGOJE

1.4.1.1 Učitelji

Prometno vzgojo poučujejo učitelji, na pomoč pa pokličejo tudi kakšnega strokovnjaka, policista, zdravnika ... Vse bolj pa se uveljavlja mnenje, da mora šola v ta proces vključiti tudi starše otrok, kajti brez njih nekaterih vsebin prometne vzgoje sploh ni možno posredovati učencem. Da pa bi bili starši čim bolj učinkoviti, morajo biti tudi sami ustrezno poučeni, kajti v nasprotnem primeru lahko pride do zmedenosti otroka. Medtem ko so učitelji omejeni na razred, toda imajo na voljo različna avdiovizualna sredstva, filme, diapozitive, računalnike itd., imajo starši edinstveno možnost, da so redno z otroki v pravi prometni situaciji. Te možnosti pa se žal velikokrat ne zavedajo in je ne znajo izkoristiti.

Starše bomo učitelji zato že na začetku šolskega leta motivirali in seznanili z njihovimi nalogami – na prvem skupnem roditeljskem sestanku. Predstaviti jim moramo vaje in smisel le-teh, ki naj jih izvajajo z otroki. »Začetek vključevanja staršev v prometno vzgojo se začne že z ugotavljanjem tega, koliko dopuščajo svojim otrokom vključevanje v promet. To je predvsem odvisno od starosti otroka, okolja (npr. vas, predmestje, mesto), gostote prometa, letnega časa ...« (Levičnik, Marjanovič Umek, Polič, 1986, str. 44)

Starši otrokom raje dopuščajo, da se v promet vključujejo kot pešci, in oklevajo, kadar gre za kolesarjenje. Pri prometni vzgoji dajejo prednost prometnim predpisom, omejitvam, opozorilom, kažejo prometne znake, govorijo o pravilnem vedenju, opozarjajo na nevarnosti ... Pri tem pa pogosto zanemarjajo lastno pravilno vedenje, ki ga otroci posnemajo. Otrokom preveč govorijo česa ne smejo, premalo pa kaj in kako morajo delati. Starši se premalo zavedajo pomena spodbude in pohvale ter preveč uporabljajo kazen in omejitve. (Levičnik, Marjanovič Umek, Polič, 1986, str. 44)

Zato jih bomo mi, učitelji:

- obvestili o težavah otrok v prometu;
- jim dali podrobna navodila o vsebinah in metodah prometne vzgoje ;
- jih prepričali o pomenu in motivacijski vrednosti spodbude in pohvale;
- jim pojasnili potrebo po opazovanju in spremljanju vedenja njihovih otrok.

1.4.1.2 Okolje, v katerem poteka pouk

Prometna vzgoja lahko poteka v različnih okoljih, in sicer v učilnici, na šolskem dvorišču, igrišču, v parku, na ulici ali na cesti. V grobem, glede na okolje in dejavnost, ki jo opravljamo, lahko ločimo naslednje situacije (Levičnik, Marjanovič Umek, 1986; Fošnarič, 2003):

- resnična ali stvarna prometna situacija – kadar pouk poteka na cesti, kjer teče vsakdanji promet;
- resnična ali stvarna cestna situacija – kadar pouk poteka na cesti, po kateri je promet zaprt (zaradi varnostnih razlogov);
- delno resnična ali polstvarna situacija – kadar so ceste in promet simulirani kot npr. v prometnih parkih, ki predstavljajo pomanjšane posnetke stvarne situacije;
- simulirane cestne situacije – kadar je predstavitev prometa zelo abstraktna, npr. na šolskem dvorišču;
- razred – kadar ne simuliramo prometne situacije, lahko delo poteka v razredu, uporabljamo lahko določene medije, ki stvarno ponazarjajo prometno situacijo.

Raziskave so pokazale, da je najbolj učinkovit pouk, ki poteka v stvarni prometni situaciji. Kajti po učenju v takem prometnem okolju otroci veliko bolj izkazujejo pravilno vedenje kot pri učenju v drugih okoljih. Zelo učinkovita je tudi kombinacija stvarne prometne situacije s prometnim parkom, ki sam zase ni preveč učinkovit. To velja zlasti za mlajše otroke, tako za vedenje pešcev kot za učenje kolesarjenja. Tudi pouk v cestni situaciji je bolj učinkovit kot pouk v prometnem parku, na šolskem dvorišču ali v razredu. Omenjene oblike so očitno primerne le za dopolnitev, za uvodne vaje. Pouk v prometnem parku je pri šestletnih, ne pa več pri sedemletnih, otrocih bolj učinkovit kot pouk v razredu. Pouk v razredu je primeren za pridobivanje ustreznih znanj o prometu. Njegova učinkovitost se z uporabo avdiovizualnih sredstev večja. (Levičnik, Marjanovič Umek, 1986)

Prometna vzgoja učencev v nižjih razredih je toliko bolj učinkovita, v kolikor bolj stvarni situaciji poteka. Pouk v stvarni prometni situaciji oziroma na cesti brez prometa je torej nujen za pridobivanje varnega vedenja. (Levičnik, Marjanovič Umek, 1986)

1.4.1.3 Metode pouka

Učne metode oz. metode pouka so znanstveno in praktično preverjeni načini učinkovite komunikacije med učiteljem in učenci na vseh stopnjah učnega procesa. Njihova izbira je

odvisna od več dejavnikov (učna vsebina, tip učne ure, učni cilji, razvojna stopnja učencev, razvitost različnih sposobnosti in spretnosti učencev, gmotno-tehnična podlaga, število učencev v razredu, lokacija šole, čas, ki je na voljo, učiteljeva osebnost). Praksa kaže, da je učni proces uspešen le, če se uresničuje z različnimi učnimi metodami in ne le z uporabo ene od njih. (Tomič, 1999)

Pouk prometne vzgoje ne more biti tak, kot je npr. pouk matematike, slovenščine ... Pri tradicionalnem pouku gre največkrat za besedno razlago, ki se širi v demonstracije ustreznih vsebin, pogosto z avdiovizualnimi sredstvi. Pri prometni vzgoji, ko nam gre najprej za spremembo vedenja, pa se kaže potreba po praktičnih vajah. (Levičnik, Marjanovič Umek, 1986)

Pri prometni vzgoji ločimo (Tomič, 1999; Levičnik, Marjanovič Umek, 1986) naslednje metode:

1. besedna razlaga,
2. demonstracija,
3. praktične vaje,
4. metode preoblikovanja vedenja.

Besedna razlaga je skoraj vedno potrebna, saj moramo učencem posredovati različna besedna navodila. S pomočjo te metode je učna snov zelo sistematično in pregledno obarvana. Toda tak pouk sam zase ne vpliva na varnejše vedenje otrok v prometu. »Praktične vaje so zdaleč najbolj učinkovite.« (Levičnik, Marjanovič Umek, 1986, str. 47) Pri tem je treba upoštevati tudi stanje otroka. Učinek vaje se zmanjša, kadar otroka nekaj zmoti, zato je potrebno vaditi tako pri normalnih kot pri motečih pogojih, saj lahko le-tako zagotovimo ustrezno vedenje tudi v neobičajnih, motečih pogojih. (Levičnik, Marjanovič Umek, 1986, str. 47)

Demonstracije so pri prometni vzgoji prisotne zlasti, kadar gre za učenje psihomotoričnih ali zaznavno-gibalnih spretnosti in veščin. Gre za neposredno izvajanje tega, kar se otrok uči. Preproste in kratke situacije, pojave in dejavnosti demonstriramo v celoti, sestavljene pa po delih. Prikazovanje po delih mora potekati sistematično in postopno. Zahtevnejše dele demonstriramo počasneje in jih večkrat ponovimo. Pri tem pazimo na povezovanje posameznih delov v celoto in stalno sprotno povratno informacijo. Na koncu demonstriramo pojav v celoti, kot je v resničnosti. (Blažič, M., Ivanuš Grmek, M., Kramar, M., Strmčnik, F., 2003)

Vedenjsko preoblikovanje je zelo učinkovito. Po navadi je povezano s praktičnimi vajami in prikazi, saj moramo otroku nazorno pokazati, kakšno je pravilno vedenje. Prikazi so lahko tudi preko filmov, ki morajo biti korektno pripravljeni, imeti dobre komentarje, prikazati želeno vedenje. Mlajši kot so otroci, več praktičnih vaj potrebujejo, starejši kot so, bolj so uporabni prikazi in besedna razlaga. Prikazi učitelja so veliko manj učinkoviti kot ustrezni filmski prikazi, diapozitivi ... (Levičnik, Marjanovič Umek, 1986)

Najbolj učinkovit postopek je postopek praktične vaje v stvarni prometni situaciji, dopolnjene z demonstracijami, besednimi navodili, filmi, razpravami ... Učinkovitost dopolnilnih gradiv pa je odvisna od njihove vsebine in prilagojenosti otrokovega razvoja. »Prav tako moramo vedeti, da z določenimi sredstvi dosegamo ene in z drugimi spet druge cilje.« (Polič, Zabukovec, Žlender, 1996, str. 136)

1.4.1.4 Didaktična sredstva za prometno vzgojo

1.4.1.4.1 Statični elementi

Statični elementi so gradiva in pripomočki, preko katerih dobimo informacijo o določeni prometni situaciji (opozorilo, ovira ...). (Fošnarič, 2003)

1.4.1.4.2 Dinamični elementi

Med dinamične elemente uvrščamo tista sredstva, s katerimi naša prisotnost v prometu postane varnejša (zaradi hitrosti) in so необходni element določenih praktičnih vaj. (Fošnarič, 2003)

1.4.1.4.3 Mediji

Medije uvrščamo med tista gradiva oziroma pripomočke, s katerimi posredujemo ustrezno znanje oz. prikazujemo zaželeno vedenje v prometu. (Levičnik, Marjanovič Umek, 1986)

1.4.1.4.4 Tiskano gradivo

Tiskano gradivo je namenjeno predvsem povečanju znanja otrok. Staršem posreduje napotke za praktično prometno vzgojo. Pri mlajših otrocih samo branje ne bo spremenilo njihovega prometnega vedenja.

1.4.1.4.5 Namizni modeli

V raziskavah se njihova uporaba, vsaj sama zase, ni preveč izkazala. Zastavlja se vprašanje, ali so majhni otroci zmožni posplošitve z modela v stvarno situacijo, pa tudi motorične spretnosti, potrebne za premikanje lutk in modelov vozil, niso primerljive s spretnostmi, potrebnimi za vključevanje v promet.

1.4.1.4.6 Diapozitivi

V primerjavi s filmom so razmeroma poceni in jih je lažje narediti. Pojavi se težava, kadar želimo z njimi pokazati sosledno interakcijsko vedenje med otrokom in ostalim prometom, vendar pa vplivajo na povečanje prometnega znanja pri sedem in osemletnikih.

1.4.1.4.7 Film

Je bolj učinkovit, saj povečuje znanje otrok. Filmi, ki trajajo od 2 do 5 minut, so bolj učinkoviti od daljših. Posamezni prizori naj bodo daljši in naj se ne odvijajo prehitro, saj mlajši otroci ne morejo hitro predelovati informacij iz okolja. Filme je potrebno prikazati večkrat v rednih razmakih. V nekaterih primerih lahko film vpliva na izboljšanje prometnega vedenja, predvsem kadar gre za uporabo načela posnemanja. Rezultati so veliko boljši, če film uporabljamo v kombinaciji z drugimi postopki, predvsem s praktičnimi vajami.

1.4.1.4.8 Video

Omogoča snemanje in prikazovanje lokalnih razmer, kjer se otroci največ gibljejo. Otrokom lahko nudimo neposredno povratno obvestilo o njihovem vedenju, ki smo ga pred tem

posneli. Soočanje z lastnim vedenjem in skupna obravnava le-tega v razredu sta zelo učinkovita. Starejši učenci lahko že sami snemajo in proučujejo prometne situacije ter se na tak način aktivneje vključujejo v prometno-vzgojne dejavnosti.

1.4.2 PROGRAM PROMETNE VZGOJE V DEVETLETNI ŠOLI

Prometna vzgoja je bila kot medpredmetno področje do sedaj v programih osnovne šole prisotna na premalo sistematičen in celovit način. Zaradi svoje narave zahteva interdisciplinaren pristop in aktivne metode dela, take, ki vodijo v varno vedenje in spoštovanje ter upoštevanje drugih ljudi. Interdisciplinaren pristop zahteva medpredmetno usklajenost, posebno zato, ker bi neskladne vsebine in dejavnosti lahko vodile v pojmovno zmedo. Zahteva pa tudi vzgojno usklajenost dejavnikov učenčevega socialnega okolja (staršev, učiteljev, policije in drugih), saj bi neusklajenost vodila v vedenjsko zmedo. Potrebno je povezovati obstoječe teme in prvine v predmetniku, preprečevati podvajanja in pretirano razdrobljenost v obravnavi prometno-varnostnih vprašanj pri posameznih predmetih ter obenem usmeriti, v sklopu za posamezen predmet običajnih vsebin, pozornost na njihovo uporabo v prometu (npr. pri fiziki ob obravnavi trenja omeniti zlizane gume, pri zgodovini omeniti zgodovino prometa in njegovo družbeno vlogo itd.). Prometna vzgoja pa mora ob izobraževanju o prometu in vzgoji za varno udeležbo vanj, v kar največji meri, posebno v prvih treh razredih, potekati tudi v stvarnih prometnih razmerah. Le-te namreč edine omogočajo učinkovito usposabljanje za spoprijem z zahtevami sodobnega prometa. (Svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu, 2008a)

Obvezno prometno vzgojo dopolnjujejo prometno-vzgojne interesne dejavnosti in različne akcije, ki so razvrščene skozi vso leto v letnem delovnem načrtu šole. Učni načrt učence postopno seznanja s prometnimi razmerami v šolskem okolišu, z varnimi potmi in sporazumevanjem v prometu. Učenci v prvem razredu najprej spoznajo prometne znake, ki zadevajo pešca, pravila za varno udeležbo in kulturno obnašanje. V drugem razredu spoznajo javni promet in prometna sredstva ter obnašanje potnikov. V tretjem razredu se seznanijo s cestnim omrežjem v šolskem okolišu, spoznaj kolo v prometu in razširijo znanja o prometnih znakih in opremi, ki zadeva kolesarja. V četrtem ali petem razredu se usposobijo za varno vožnjo s kolesom. V 5. in 6. razredu obravnavajo sestavine in delovanje kolesa, vzdrževanje in varnostno opremo. Razširijo znanja o prometni infrastrukturi. Prometne nesreče, vzroki in odgovornost se povezujejo zlasti z naravoslovnimi predmeti. V drugi triadi spoznavajo sestavo in delovanje motornih vozil, fizikalne zakonitosti, ki delujejo v prometu, in človekove sposobnosti kot omejevalni faktor ter tehnično in osebno varnostno opremo. Učenci lahko opravijo izpit za vožnjo z motornim kolesom. (Svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu, 2008a)

1.4.2.1 Medpredmetno kurikularno področje prometne vzgoje

Prometna vzgoja ima kot medpredmetno kurikularno področje svoje specifične cilje in vsebine, ki se povezano vključujejo v razne predmete. Tako dosežemo večjo celovitost, povezanost in skladnost učnih načrtov. Prometno vzgojo je lahko zaradi širine in pestrosti vprašanj, ki jih obravnava, ter posebnih ciljev, ki jih želi doseči, možno razvijati le kot interdisciplinaren pristop v sklopu različnih predmetov. Implicitno so mnoge njene vsebine tam že prisotne in jih je treba le jasneje opredeliti. To zahteva določene poudarke v izobraževanju učiteljev, v učbenikih priročnikih in ipd. za različne predmete. (Svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu, 2008a)

Oblike (Svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu, 2008a) uresničevanja prometne vzgoje v osnovni šoli:

- prometna vzgoja kot sestavina obstoječih splošnoizobraževalnih predmetov;

- prometna vzgoja kot sestavni del interesnih dejavnosti, projektnih nalog in raziskovalnih projektov.
- prometna vzgoja kot eden izmed izbirnih predmetov v zadnji triadi osnovne šole.

2 PROMETNOVARNOSTNE DEJAVNOSTI ŠOLE

2.1 ŽE PRISOTNE DEJAVNOSTI

2.1.1 PASAVČEK

Svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu pri Javni agenciji Republike Slovenije za varnost prometa vodi in koordinira projekt Pasavček, ki poteka v Sloveniji že šesto leto. Osnovni namen projekta Pasavček je spodbujanje pravilne uporabe otroških varnostnih sedežev ter varnostnih pasov med vožnjo. Zaščita otroka v avtu je namreč eden najbolj učinkovitih ukrepov za izboljšanje varnosti.

2.1.2 VARNOSTNI PAS

Vsebinsko se akcija Pasavček navezuje tudi na aktivnosti v okviru širše akcije Varnostni pas, ki teče v okviru Nacionalnega programa prometne varnosti pod okriljem Ministrstva za promet.

2.1.3 PRVI ŠOLSKI TEDEN

Izvajajo se okrepljen policijski nadzor prometa v okolici šole. Policisti ali pooblaščen osebe (člani ZŠAM, AMD) s svojo prisotnostjo umirjajo promet in izvajajo okrepljen nadzor prometne varnosti otrok v okolici šole.

2.1.4 BISTRO GLAVO VARUJE ČELADA

Z akcijo spodbujamo dosledno uporabo čelade pri kolesarjih in motoristih.

2.1.5 DELO PROSTOVOLJCEV OB ZAČETKU ŠOLSKEGA LETA

Varovanje otrok na zaznamovanih prehodih za pešce ob začetku šolskega leta je že tradicionalna oblika prostovoljnega dela. Vanj so vključeni člani občinskih svetov za preventivo in vzgojo v cestnem prometu, člani Zveze združenj društev šoferjev in avtomehanikov ZZŠAM, društev upokojencev, učitelji predpisov in vožnje v avtošolah, člani AMZS, starši šolskih otrok ter drugi prostovoljci. Prostovoljci pomagajo učencem pri prečkanju ceste na nevarnejših odsekih in s svojo prisotnostjo opozarjajo voznike na posebej previdno vožnjo v okolici šolskih poti. S svojim delom pomagajo staršem in ostalim udeležencem v prometu zagotavljati večjo varnost otrok. Tako so začetki šolskega leta, ko so otroci po daljših počitnicah še vedno razigrani in kot začetniki ne poznajo vseh pasti šolskih poti ter zaradi starosti ne zmorejo vseh zahtev sodobnega prometa, še vedno varni. Šolska

prometna služba je organizirana v okviru šole. Svet zagotavlja usmeritve za delo in skupaj s Policijo tudi programe usposabljanja za učence ter prostovoljce. Pri delu nosijo posebne oznake (rumen odsewni telovnik), da so lažje opazni in prepoznavni. Prostovoljci uporabljajo predpisane prometne znake Ustavi, ki omogočajo varen prehod otrok na zaznamovanih prehodih za pešce, ter odsewne telovnike z znakom šolske prometne službe.

2.1.6 PEŠEC – BODI PREVIDEN

V začetku meseca oktobra se s sloganom **bodi previden** vsako leto prične akcija Pešec, ki jo v okviru Nacionalnega programa varnosti cestnega prometa koordinira Javna agencija Republike Slovenije za varnost prometa, in ki poteka skozi vse zimske mesece, ko je ogroženost pešcev največja.

Osnovni namen akcije **bodi previden** je opozoriti in osveščati pešce glede uporabe odsewnih predmetov, saj vidnost v prometu pomeni tudi večjo varnost, na drugi strani pa opozoriti voznike na večjo pozornost in skrb za pešce, kot ranljivejšo in bolj ogroženo skupino udeležencev v prometu.

Akcija **bodi previden** poteka v sodelovanju z ostalimi institucijami, ki skrbijo za večjo prometno varnost: Ministrstvo za promet, Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo, Ministrstvo za notranje zadeve - Policija, Občinski sveti za preventivo in vzgojo v cestnem prometu, AMZS, Rdeči križ Slovenije, Zveza združenj šoferjev in avtomekanikov Slovenije ter Zavod Varna pot.

Učenci 4. razreda pišejo na to temo starejšim ljudem.

2.1.7 RUMENA RUTICA

Prvošolci in tudi drugošolci morajo na poti v šolo in domov nositi rumene rutice okoli vratu (93. člen Zakona o varnosti cestnega prometa).

Rumena rutica je simbol začetnikov v prometu, t. j. najmlajših udeležencev, ki še ne zmorejo vseh zahtev prometa. Vozniki in drugi udeleženci v prometu jih tako lažje opazijo in vedo, da morajo biti še posebej previdni.

Rumena rutica je trikotna ruta rumene barve, v velikosti 69 × 69 cm enakokrakega trikotnika sešita iz platna. Danes so na voljo tudi rutice drugačnih oblik.

Rumene rutice prinese na šolo ob začetku šolskega leta pooblaščenec občinskega sveta za preventivo in vzgojo v cestnem prometu ali pooblaščenec zavarovalnice.

2.1.8 ODSEVNA TELESA

Učencem priporočamo nošenje oblačil, ki so v mraku dobro vidna. Priporočamo uporabo kresničk in drugih odsevnih teles, ki dobro odbijajo svetlobo. Tako postanejo otroci v prometu bolj vidni.

– Kresničke

Voznik ponoči ali ob slabši vidljivosti opazi pešca s kresničko ali odsevniki veliko prej (na razdalji 136 metrov) kot tiste, ki nosijo temna (še le na razdalji 26 metrov) ali svetla oblačila (na razdalji 38 metrov).

Kresnička je eden izmed odsevnih predmetov, ki ga morajo pešci uporabljati med hojo po robu cestišča v pogojih slabše vidljivosti, t.j. v mraku, ponoči, v megli ali dežju, zato da bi bili bolj vidni in bi jih vozniki tako prej opazili ter se jim varno izognili.

Kresnička je lahko različnih oblik, pomembno pa je da ima v notranjosti satovjasto obliko in zato odbija svetlobo pod zelo različnimi koti in tako zagotavlja dobro odsevnost.

Kresničko nosimo tako, da prosto binglja ob desnem boku ali kolenu (oz. ob tistem boku ali kolenu bližje cestišču), saj tako najbolj zagotavljamo, da bo odbita svetloba opozorila voznika, da je tam pešec. Kresnička je najbolj razširjena med šolskimi otroci, lahko pa jo uporabljajo tudi odrasle osebe.

– Odsevni trakovi

Odsevni trakovi so namenjeni uporabi in zaščiti pešcev in kolesarjev v prometu in so lahko nadomestilo po zakonu predpisani kresnički, kot obvezni opremljevalci pešcev v pogojih slabše vidljivosti in ponoči.

Odsevni trak je vzmetni trak s svetlobno odsevno površino v beli barvi, dimenzij 34 × 3 cm. V podlagi ima natisnjen enobarvni logo Vozimo pametno - Svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu. Odsevni trakovi se enostavno namestijo na roko ali nogo, saj vzmet dobro oprime roko ali nogo.

– Odsevni brezrokavnik

Svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu je s pomočjo mestnih in občinskih svetov ter različnih institucij državne in civilne strukture soorganizator največje preventivne akcije za varnost otrok na poti v šolo, "Šolska pot - vozimo pametno." Ogromno dela, razumevanja in truda na preventivni in prometno-vzgojni dejavnosti je po desetletjih organiziranega dela vseh sodelujočih obrodilo sadove. Eden izmed pomembnih elementov sodelujočih pa je tudi vidnost in prepoznavnost vseh tistih, ki aktivno sodelujejo v prometu. Aktivno sodelujočim v preventivnih akcijah, ki jih organiziramo mi ali občinski sveti za preventivo in vzgojo v cestnem prometu nudimo kvalitetne odsevne jopiče.

2.1.9 OBISK POLICISTA

V šolo povabimo policista, ki učencem prve triade pojasni, kako se morajo obnašati v prometu kot pešci 1. in 2. r.) oziroma kolesarji (5. r.). Pojasni tudi, kakšne težave povzročajo v prometu nedisciplinirani udeleženci v prometu.

2.1.10 POLICIST LEON SVETUJE

S projektom želimo otroke seznaniti o nevarnostih, s katerimi se lahko srečajo v vsakdanjem življenju, in jih poučiti o primernem samozaščitnem oziroma preventivnem ravnanju ter spoštovanju pravil na različnih področjih. Poleg tega želimo povečati prepoznavnost vodij policijskih okolišev in okrepiti partnersko sodelovanje med otroci, učitelji in starši ter policijo. Znotraj projekta, ki ga izpeljemo v 5. razredu, so obravnavane varnostne vsebine, ki so razdeljene na pet sklopov in zajemajo več vsebin, prilagojenih tudi letnemu času:

- promet (varna pot v šolo, varnostni pas, varnost pešcev),
- pirotehnika (posledice uporabe pirotehnike, vandalizem, varna smuka),
- nasilje (med vrstniki, v družini, srečanje z neznanci ...),
- kriminaliteta (sam doma, vlom v stanovanje, varovanje lastnine ...) in
- kolo (varna vožnja s kolesom, kolesarski izpit, varnost na kopališčih ...).

2.1.11 ZAPISNIK O PREGLEDU KOLESA

POROČILO O PREGLEDU KOLESA

Ime in priimek uporabnika kolesa
Številka in tip kolesa

A. NAPRAVE NA KOLESU

☐ 1. Zvonec ali druga zvočna naprava		☐ 12. Zavora
☐ 2. Luč za osvetljevanje ceste		☐ 13. Balanca
☐ 3. Rdeča luč, zadaj		☐ 14. Sedež
☐ 4. Rdeči odbojnik, zadaj		☐ 15. Pedala in pogon
☐ 5. Rumeni odbojnik v pedalih		☐ 16. Okvir kolesa
☐ 6. Zadnja zavora		☐ 17. Kolesa
☐ 7. Prednja zavora		☐ 18. Platiči

B. NAPRAVE IN OPREMA NA KOLESU

☐ 8. Bočni odbojnik	☐ 19. Čiščenje in mazanje
☐ 9. Distančnik z odbojnikom	
☐ 10. Ščitnik verige	
☐ 11. Blatniki	

☐ Pregledano kolo ni brezhibno. Ponovni pregled dne

☐ Pregledano kolo je tehnično brezhibno in varno.

NALEPKA -VARNO KOLO- IZDANA DNE

Podpis uporabnika kolesa Zg Komisija za pregled koles

Preden se otroci začnejo voziti s kolesom, je potrebno vsako leto pregledati kolo, ali je tehnično brezhibno ter ali ima vso potrebno opremo in je zato varno za vožnjo. V ta namen imamo posebne obrazce Zapisnike za preglede koles, ki nam po posameznih preizkusnih točkah, ki jim sledimo, povejo, ali je kolo tehnično brezhibno oziroma če ni, katere pomanjkljivosti je potrebno odpraviti. Pregled kolesa opravimo vsaj enkratna dve/tri leta pred pričetkom sezone kolesarjenja, saj na takšen način zagotovimo ustrezno varnost kolesarja. Pregledi koles se opravljajo v okviru šole in občinskega sveta za preventivo in vzgojo v cestnem prometu v sodelovanju s servisi koles, policisti in drugimi.

2.1.12 NALEPKA VARNO KOLO

Po opravljenem pregledu kolesa na kolo, ki je tehnično brezhibno, namestimo nalepko Varno kolo. Barva nalepk Varno kolo se vsako leto spreminja, tako da daje posamezniku tudi informacijo o tem, ali je bilo kolo v določeni sezoni pregledano in ustreza kriterijem varnega kolesa (ima vso predpisano opremo in deluje brezhibno).

2.1.13 KOLESARSKI IZPIT

Ob pomoči staršev in občinskih svetov za preventivo in vzgojo v cestnem prometu, ter policije koordinatorica za prometno vzgojo (Sabina Lukežič) pripravlja učence za samostojno vožnjo kolesa v prometu ter organizira preverjanje znanja in sposobnosti za vožnjo (Zakon o varnosti cestnega prometa iz leta 1998).

Program usposabljanja otrok za vožnjo kolesa predvideva 3 dele:

- teoretična znanja in preizkus znanja
- praktična vožnja s kolesom po poligonu (spretnostnem in prometnem)
- praktična vožnja v dejanskem prometu z opravljanjem praktičnega dela kolesarskega izpita

Po uspešno opravljenem celotnem programu otrok pridobi kolesarsko izkaznico. S kolesarsko izkaznico otrok lahko samostojno sodeluje v prometu. Seveda pa ob tem potrebuje v novih ali v zelo prometno zahtevnih situacijah še vedno pomoč odraslih.

2.1.14 KAJ VEŠ O PROMETU

Priprave na tekmovanje *Kaj veš o prometu* so potekale v obliki nekajurnega tečaja, kjer so se učenci seznanili z načinom in pravili sodelovanja, obenem pa bi dobili vse potrebne informacije o tekmovanju. Najprej so opravili teoretični del izpita, nato pa še praktičnega – poligon, ki je identičen tistemu, ki ga opravljajo učenci za kolesarski izpit.

Omenjeno tekmovanje je dodatna spodbuda za učenje prometnih pravil, razvijanje spretnosti in pravilne vožnje v prometu, ki jih organizirajo šole v sodelovanju z občinskimi sveti. So tradicionalna oblika preventivnih akcij za kolesarje, ki potekajo od ravni šol do mednarodne ravni. Tekmovanje poteka tako na šolski ravni, na ravni občin, regij ter nazadnje na državni ravni. Svet skrbi za vsebinsko zasnovo tekmovanj in organizacijo državnega tekmovanja. Tekmovanje *Kaj veš o prometu* je sestavljeno iz preverjanja teoretičnega znanja prometnih predpisov, spretnostne vožnje na poligonu ter praktične vožnje v dejanskem prometu.

2.1.15 PROMETNA VZGOJA NA RAZREDNIH URAH, EKSURZIJAH, IZLETIH, SPREHODIH, DNEVIH DEJAVNOSTI

Učence »prometno vzgajamo« učitelji in spremljevalci skupne otrok na vsakem koraku. Na varnost v prometu jih opozarjamo na prehodu, ustavimo se ob prometnih znakih in jih razložimo. Glede na to, da naše šolske poti in poti v celotnem šolskem okolišu nimajo pločnikov, smo na varnost v prometu še posebej pozorni. Otroci hodijo ob robu cestišča po dva in dva. Kjer je cestišče ozko, hodijo eden za drugim. Podobno za varnost poskrbimo na ekskurzijah, izletih, še posebej ko smo prometu oz. prometni konici večjih mest bolj izpostavljeni. Poleg tega učitelj – koordinator dneva dejavnosti poskrbi tudi za to, da je narejen prometno-varnostni načrt s cilji, preventivnimi ukrepi in dolžnostmi posameznih spremljevalcev in ostalimi statističnimi podatki o otrocih.

2.1.16 VARSTVO PRI VSTOPANJU IN IZSTOPANJU NA AVTOBUS IN VARSTVO NA AVTOBUSU

Zaposleni upoštevamo *Pravilnik o pedagoških spremljevalcih pri prevozu skupin otrok*, ki določa za varnost pomembne okoliščine pri prevozu skupin otrok, število pedagoških

spremljevalcev glede na število otrok v avtobusu, njihove naloge pri spremljanju skupine otrok in pogoje, ki jih morajo izpolnjevati, ter obrazec potrdila o poklicnih voznških izkušnjah za voznika vozila, s katerim se prevaža skupina otrok.

Pri prevozu skupine otrok upoštevamo pravila, ki veljajo za spremljevalca v avtobusu – ves čas je prisoten najmanj en spremljevalec na 15 otrok. Spremljevalec skrbi za varnost otrok pri vstopanju v avtobus in izstopanju iz njega. Spremljevalec skupaj z voznikom določi mesto vstopanja in izstopanja, ki je glede na prometno infrastrukturo primerno in varno. Če je avtobus, v katerega vstopajo ali iz njega izstopajo otroci, ustavljen na vozišču, spremljevalec zagotovi, da otroci nekontrolirano ne hodijo po vozišču.

Spremljevalec skrbi za red v avtobusu med prevozom. Pred začetkom vožnje zagotovi, da vsi otroci sedijo na sedežih in so ves čas vožnje ustrezno pripeti z vgrajenimi varnostnimi pasovi. Če je v avtobusu več spremljevalcev, so razporejeni med otroki (spredaj, na sredini in zadaj).

Postajališče avtobusnega prometa pred šolo – otroci vstopajo in izstopajo na istem mestu. Vstopajo ob prisotnosti dežurnega učitelja, ki poskrbi za varno vstopanje na avtobus in disciplino na samem postajališču.

2.1.17 TRAJNOSTNA MOBILNOST

Preko projektov **Gremo peš s kokoško Rozi!** in **Beli zajček** smo med vrtčevsko mladino, osnovnošolci, njihovimi starši, učitelji in vzgojitelji spodbujali trajnostno mobilnost pri prihodu v šolo/vrtec in domov. Namen aktivnosti je, da spodbudi osnovnošolce, otroke, kot tudi njihove starše, učitelje in vzgojitelje, da se v šolo ali vrtec in iz njiju ter na popoldanske aktivnosti odpravijo na trajnostno mobilen način (s kolesom, peš, z avtobusom ali kombijem, s skirojem, z rolerji ...). Projekt peljemo naprej vsako leto, ko 2 tedna zapisujemo prihod v šolo na trajnostni način in na ta način poskušamo spodbuditi in izboljšati rezultate tudi v prihodnje.

2.2 Zakoni in pravilniki

Zakon o osnovni šoli (56. člen) zagotavlja prevoze

- otrokom, ki živijo v kraju, ki je več kot 4 km oddaljen od kraja šole,
- otrokom, ki nimajo varnih šolskih poti,
- otrokom v prvem razredu devetletke.

Zakon o varnosti cestnega prometa (92. člen) določa pogoje za prevoz skupine otrok:

- skupina je najmanj 5 otrok
- starost (12 let) in opremljenost vozil (ABS)
- vsak otrok mora imeti svoj sedež
- posebni pogoji za voznika

Zakon o varnosti cestnega prometa (101. člen) določa obveznosti voznikov, če je vozilo za prevoz otrok na postajališču:

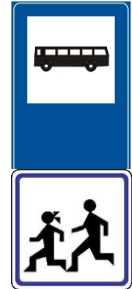
- Posebej previdna vožnja, če je postajališče;
- Prepovedana vožnja mimo vozila, ki ima vključene vse štiri smernike in ima tablo za označevanje prevoza otrok v smeri vozila, ter posebej previdna vožnja (po potrebi mora voznik ustaviti, če vozi v nasprotni smeri kot vozilo za prevoz otrok).

Zakon o varnosti cestnega prometa (101. člen)

- Posebej previdna vožnja, če je postajališče
- Prepovedana vožnja mimo vozila, ki ima vključene vse štiri smernike in ima tablo za označevanje prevoza otrok v smeri vozila, ter posebej previdna vožnja (po potrebi mora voznik ustaviti, če vozi v nasprotni smeri kot vozilo za prevoz otrok)

Zakon o javnih cestah oz. pravilniki, sprejeti na podlagi tega zakona, določajo pogoje za ureditev in označitev postajališč:

- Postajališče (izven vozišča ali na vozišču) mora biti označeno z znakom Postajališče III/54, predpisano talno označbo, lahko pa ima tudi dopolnilno tablo IV-18 Otroci

Pravilnik o tehničnih normativih in minimalnih pogojih, ki jih morajo izpolnjevati avtobusna postajališča, pa določa glavne omejitve:

- Postajališče je praviloma izven vozišča
- Postajališče mora imeti čakališče (širina 2 m, dvignjeno od vozišča 15 do 18 cm, dolžina čakališča je enaka kot dolžina postajališča)

2.3 Varen prevoz otrok

Varna pot otroka od doma do šole pomeni:

- da ima otrok varno površino, po kateri pride od doma do avtobusnega postajališča,
- da je avtob. post. urejeno in omogoča čakanje,
- da ima otrok tudi varno pot od post. pred šolo do šole.

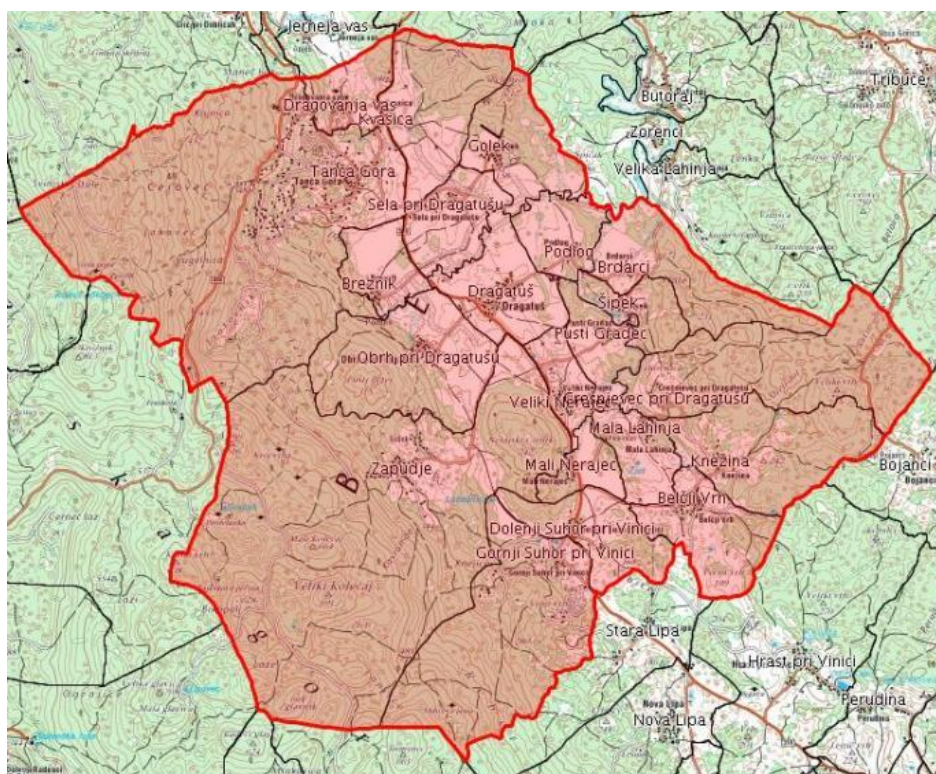

3 NAŠI UČENCI – UDELEŽENCI V PROMETU

Otroci naše šole so v promet vključeni na različne načine. Nekateri pridejo v šolo kot pešci, kot sopotniki v osebnih vozilih, kot potniki v avtobusu, kombiju, nekateri občasno celo s kolesom. Ker imajo otroci manj izkušenj, so zaradi svojih psihofizičnih lastnosti v prometu še posebej ogroženi. Zaradi navedenega Zakon o varnosti cestnega prometa navaja in poudarja, da morajo biti otroci kot udeleženci v cestnem prometu deležni posebne pozornosti in pomoči drugih udeležencev.

3.1 ŠOLSKI OKOLIŠ

V šolski okoliš Osnovne šole Komandanta Staneta Dragatuš sodijo naslednje vasi:

Belčji Vrh,
Brdarci, Breznik,
Črešnjevce pri
Dragatušu, Dolenji
Suhor pri Vinici,
Dragatuš,
Dragovanja vas,
Golek, Gornji
Suhor pri Vinici,
Knežina, Kvasica,
Mala Lahinja,
Mali Nerajec,
Obrh pri
Dragatušu, Podlog,
Pusti Gradec, Sela
pri Dragatušu,
Šipek, Tanča Gora,
Veliki Nerajec,
Zapudje

Našo šolo obiskujeta tudi učenki drugih šolskih okolišev:

- šolski okoliš OŠ Loka Črnomelj
- šolski okoliš OŠ Vinica

POT V ŠOLO

a) Šolski okoliš OŠ Komandanta Staneta Dragatuš:

Vas	prevoz
Belčji Vrh	avtobus
Brdarci	kombi
Breznik	kombi
Črešnjevce pri Dragatušu	kombi
Dolenji Suhor pri Vinici	avtobus
Dragatuš	peš

Dragovanja vas	avtobus
Golek	avtobus
Gornji Suhor pri Vinici	avtobus
Knežina	avtobus
Kvasica	avtobus
Mala Lahinja	avtobus
Mali Nerajec	avtobus
Obrh pri Dragatušu	kombi
Podlog	kombi/peš
Pusti Gradec	kombi
Sela pri Dragatušu	avtobus
Šipek	kombi
Tanča Gora	avtobus
Veliki Nerajec	avtobus
Zapudje	kombi

b) Drugi okoliši: Prevoz s starši

Opomba: Prvošolci, ki v/iz šole ne prihajajo/odhajajo s starši, jih pripelje/odpelje kombi (na postaji jih spremljajo starši oz. spremljevalec).

3.2 Učenci – vozači

3.2.1 ZAGOTOVITEV VARNOSTI

Posebno pozornost posvečamo učencem, ki prihajajo v šolo z različnimi prevoznimi sredstvi. Čez 90 % učencev izkorišča možnost prihoda v šolo / odhoda domov s kombijem oz. z avtobusom. Učence pogosto opozarjamo na kulturno obnašanje v avtobusu in na avtobusni postaji. Velik poudarek na prometno varnost damo tudi v začetku šolskega leta v sklopu razrednih ur. Pomembno je tudi sodelovanje z vozniki, ki prevažajo učence, ter s starši.

Vsi učenci, ki imajo stalno bivališče oddaljeno od šole več kot 4 km, imajo omogočen brezplačen prevoz. V šolo se lahko brezplačno vozijo tudi učenci, ki stanujejo bližje in je njihova pot do šole označena kot nevarna.

Za učence, ki prihajajo v šolo z avtobusom, je organizirano jutranje in popoldansko varstvo vozačev. Učenci v skupini pod nadzorstvom dežurnega učitelja počakajo na pouk oz. odhod avtobusa.

Prevoze šolskega avtobusa izvaja podjetje Prevozništvo MPOV (Miro Puhek). Šolski avtobus vozi po veljavnem voznem redu.

3.2.2 RELACIJE: DOVOZI IN RAZVOZI (avtobus in kombi)

DOVOZ v šolo – AVTOBUS iz smeri Kvasica

6:40 – Kvasica (pri Štajdoharjevih)
6:41 – Kvasica (pri odcepu za Tančo Goro)
6:42 – Tanča Gora (pri odcepu za Drabove)
6:44 – Tanča Gora (pri kapelici)
6:49 – Sela (pri Kač Lamutovih)
6:50 – Golek (pri cerkvi)
6:52 – Sela (križišče pri Ravnikarjevih)
6:54 – Sela (pri križu)
6:57 – Dragatuš

DOVOZ v šolo – AVTOBUS iz smeri Kvasica (LINIJSKI PREVOZ – REDNA LINIJA MPOV)

7:01 – pri gostilni Špec
7:02 – Dragovanja vas (postaja na Kvasici)

DOVOZ v šolo – AVTOBUS iz smeri Suhor

7:03 – Gornji Suhor (pri odcepu za Bugarje)
7:06 – Dolenji Suhor (pri Kobetičevih)
7:09 – Belčji Vrh (pri Drenovcih)
7:12 – Mali Nerajec (znotraj vasi)
7:15 – Mala Lahinja (pri kapelici)
7:18 – Mali Nerajec (nasproti Gostilne Balkovec)
7:20 – Veliki Nerajec (odcep pri Adamovih)
7:22 – Dragatuš

DOVOZ v šolo – KOMBI

6:30 – Tanča Gora (hišna št. 50)
6:32 – Finki
6:40 – Breznik
6:43 – Obrh
6:50 – Zapudje
6:55 – Pusti Gradec
7:11 – Šipek
7:12 – Brdarci
7:14 – Podlog

RAZVOZ iz šole – AVTOBUS

1. RAZVOZ – 13:20

– 13.15 – Dragovanja vas in Kvasica (**linijski prevoz**)
– 13.20 – Nerajec, Suhor, Belčji Vrh
– cca 13.35 – Tanča Gora, Sela, Golek, Dragovanja vas in Kvasica

2. RAZVOZ – 14:55

– 14.55 – smer Kvasica

– 15.05 – smer Nerajec

Oznaka linijski prevoz pomeni prevoz učencev tistih vasi z redno linijo MPOV.

RAZVOZ iz šole – KOMBI

	PON	TOR	SRE	ČET	PET
Brdarci – Šipek	13:10	13:10	13:10	13:10	13:10
Obrh	13:20	13:20	13:20	13:20	13:20
Finki – Breznik	13:26	13:26	13:26	13:26	13:26
Zapudje	14:05	14:05	14:05	14:05	14:05
Pusti Gradec	14:50	14:50	14:50	14:50	14:50

3.3 Učenci pešci

Promet se je v zadnjih letih bistveno povečal, zato so najbolj izpostavljeni v prometu pešci, predvsem mlajši. Učence je potrebno vsakodnevno opozarjati na varno hojo v šolo in domov. Že v začetku šolskega leta se pri razrednih urah učenci pogovorijo z razrednikom o varnih poteh v šolo. Velik poudarek damo na kulturno obnašanje v prometu, poznavanje pravil v prometu predvsem v situacijah, v katerih se lahko znajdejo učenci na kateri izmed šolskih poti.

3.4 Neorganiziran prevoz otrok v šolo – s starši, sorodniki, znanci

...

Starši oz. vozniki osebnih vozil, ki pripeljejo otroke v šolo, se morajo zavedati odgovornosti in pomembne vloge, ki jo imajo v prometu. Starši morajo biti v prometu zgled otrokom, upoštevati morajo cestno prometne predpise in se morajo v prometu obnašati kulturno. Le tako lahko poskrbimo za učinkovit prenos dobre prometne vzgoje na učence oz. otroke.

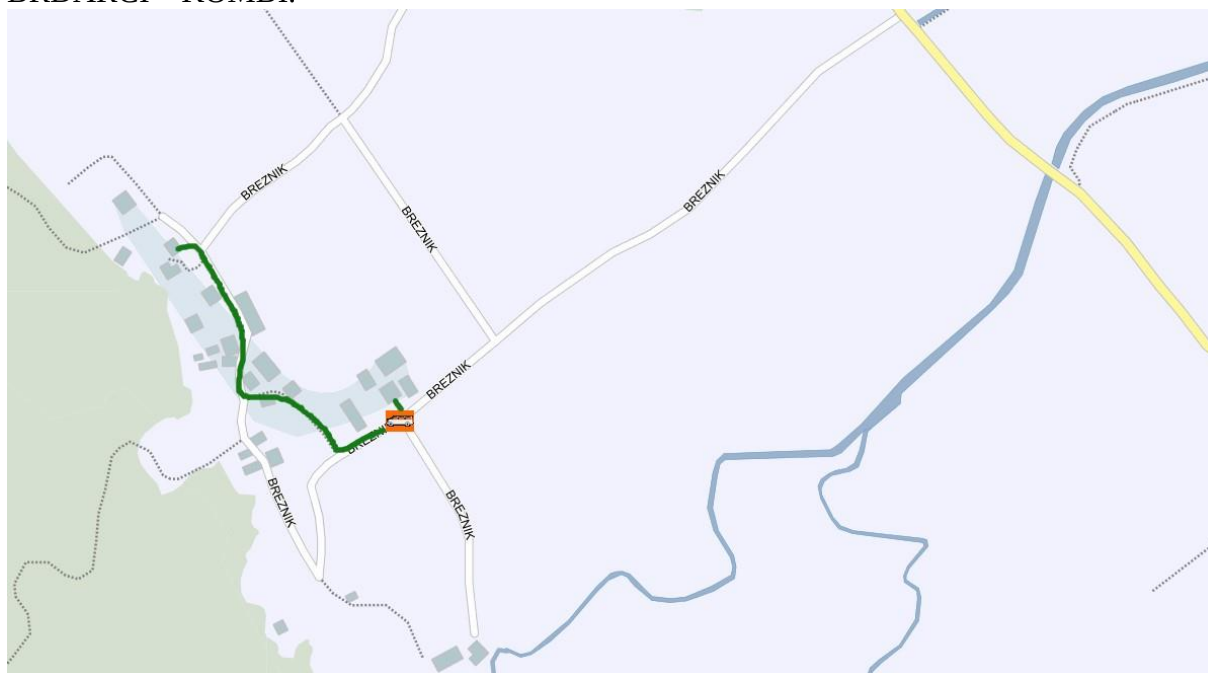
Starši morajo poskrbeti za kar največjo možno varnost otrok v vozilih. Upoštevati je treba, da otroci sedijo pripeti na zadnjih sedežih do 12. leta. Za mlajše otroke je potrebno uporabljati avtomobilске otroške sedeže, ki morajo imeti ustrezno homologacijo. Predvsem je pomembno, da avtomobilski otroški sedež pravilno uporabljamo in da upoštevamo navodila proizvajalca. Poškodovanega avtomobilskega sedeža ne uporabljamo. Otrok pa naj bo pravilno pripet v sam sedež.

Pri prevozu otrok v šolo starši naletijo tudi na problem parkiranja. V okolici šole je malo parkirnih prostorov, ti pa so namenjeni tako zaposlenim kot tudi obiskovalcem. Na tem mestu

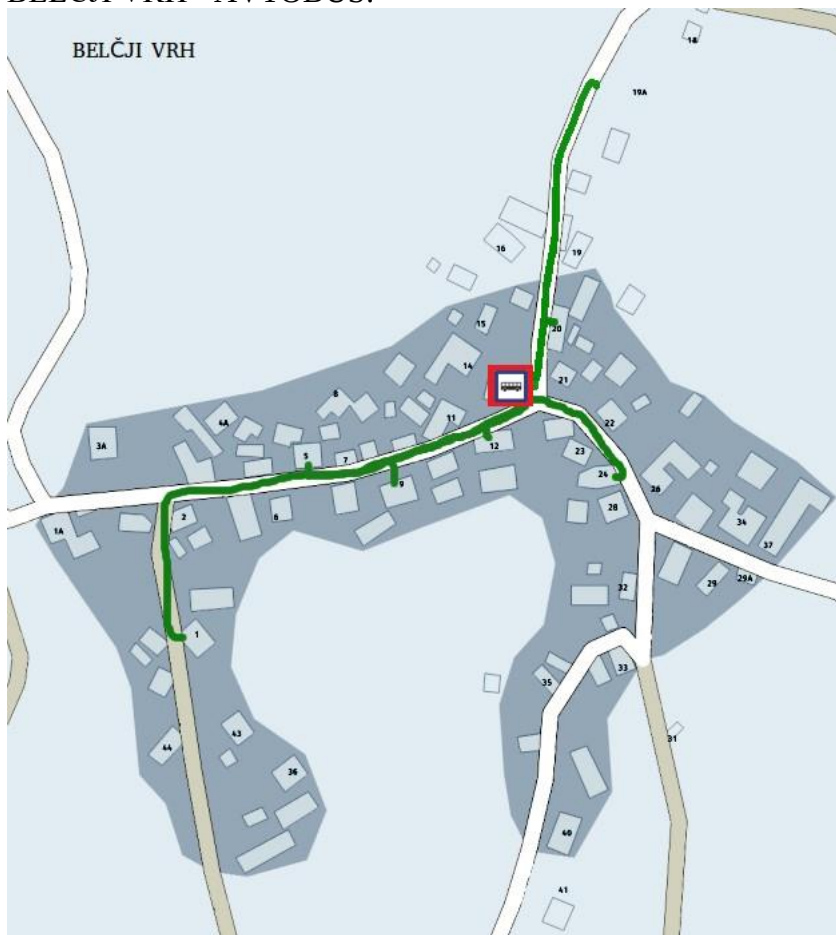
opozarjamo starše, da pravilno parkiramo avtomobil tako, da ne zasedemo z avtomobilom več parkirnih mest oz. da ne puščamo avtomobilov sredi dovoza. Posebej pozorni pa moramo biti, ko z otrokom zapuščamo avtomobil in nato morebiti prečkamo cesto ali dovoz.

4 NAČRT ŠOLSKIH POTI

BRDARCI – KOMBI:

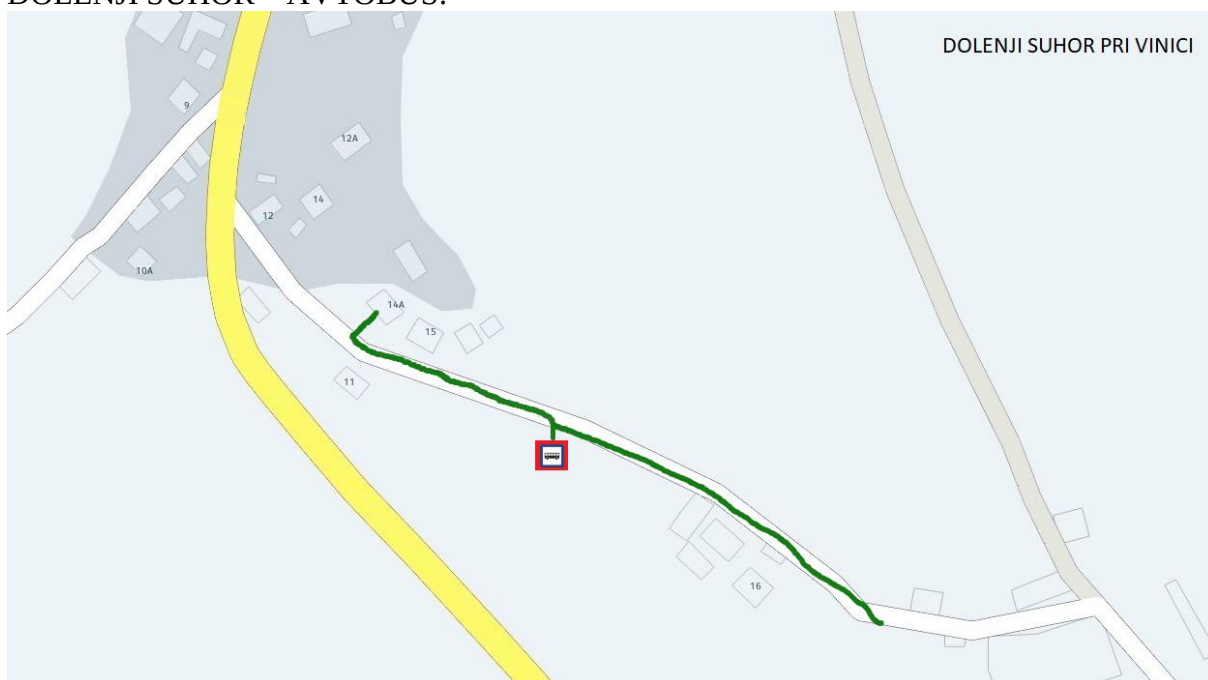
BELČJI VRH - AVTOBUS:

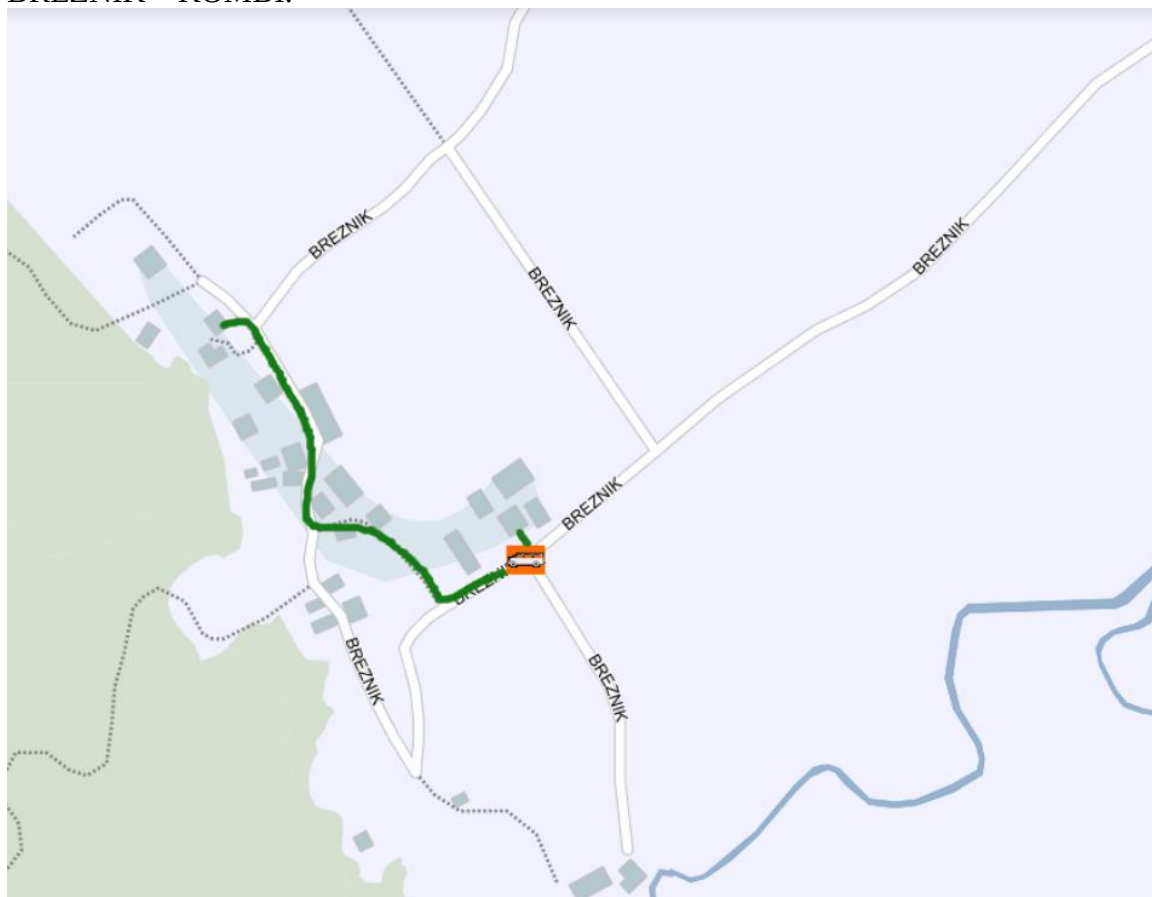
DRAGATUŠ - PEŠCI

DOLENJI SUHOR – AVTOBUS:

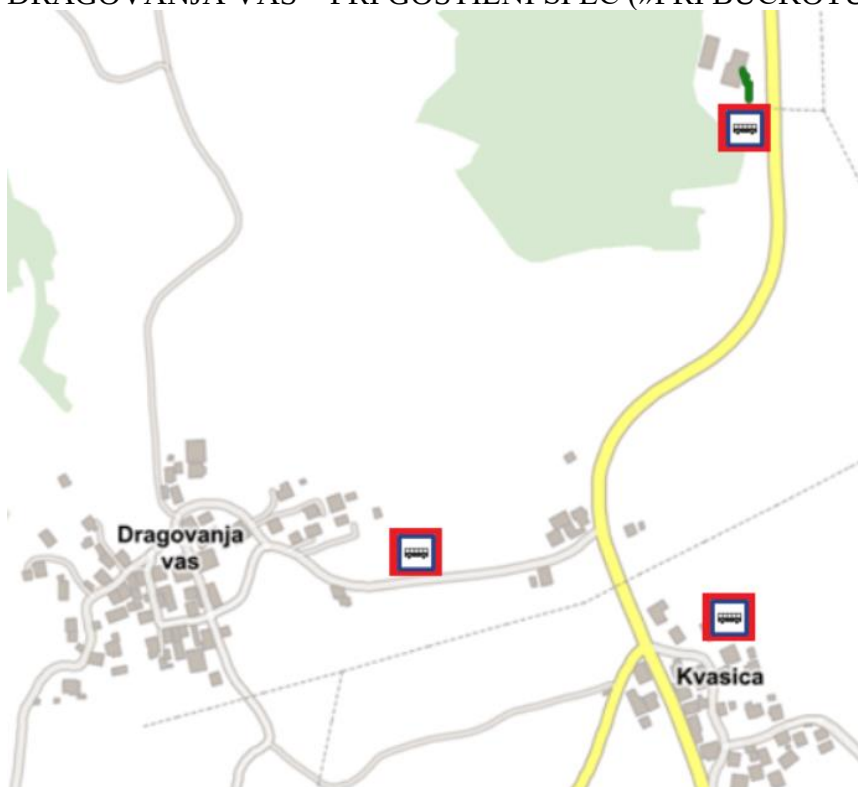
BREZNIK – KOMBI:

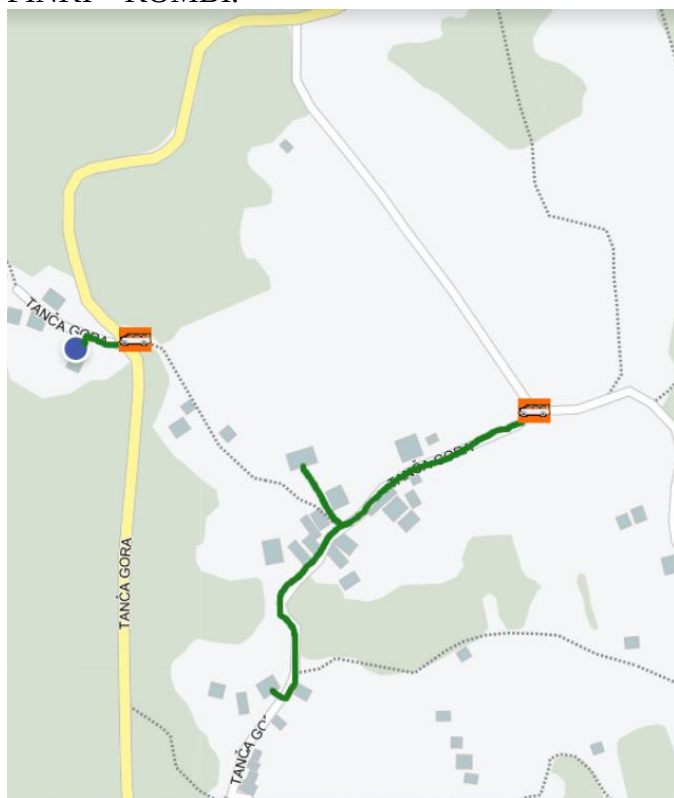
DRAGOVANJA VAS – AVTOBUS:

DRAGOVANJA VAS – PRI GOSTILNI ŠPEC (»PRI BUČKOTU«)

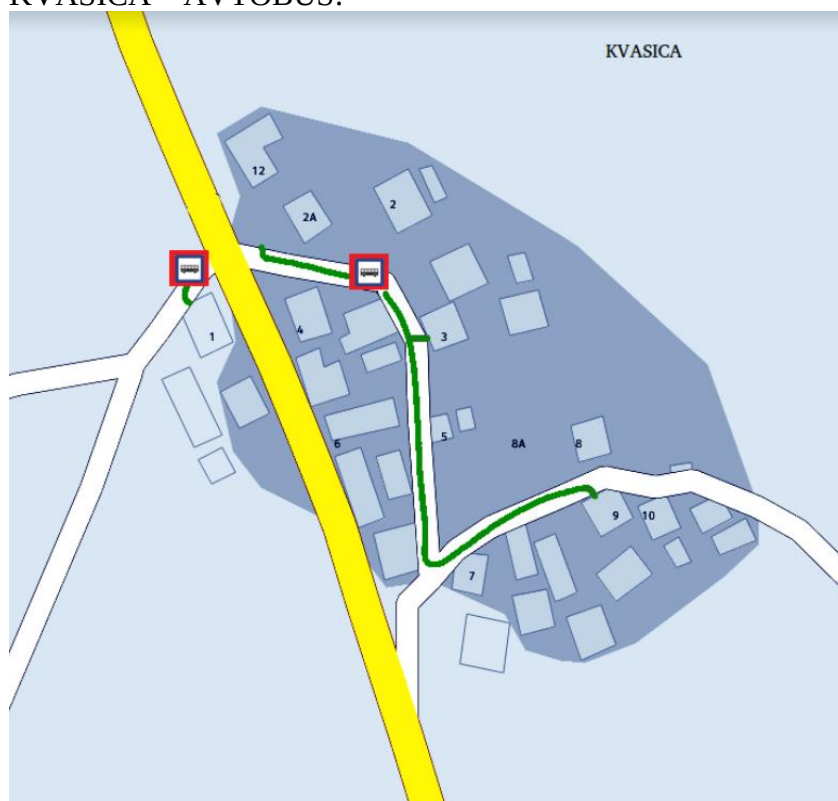
FINKI – KOMBI:

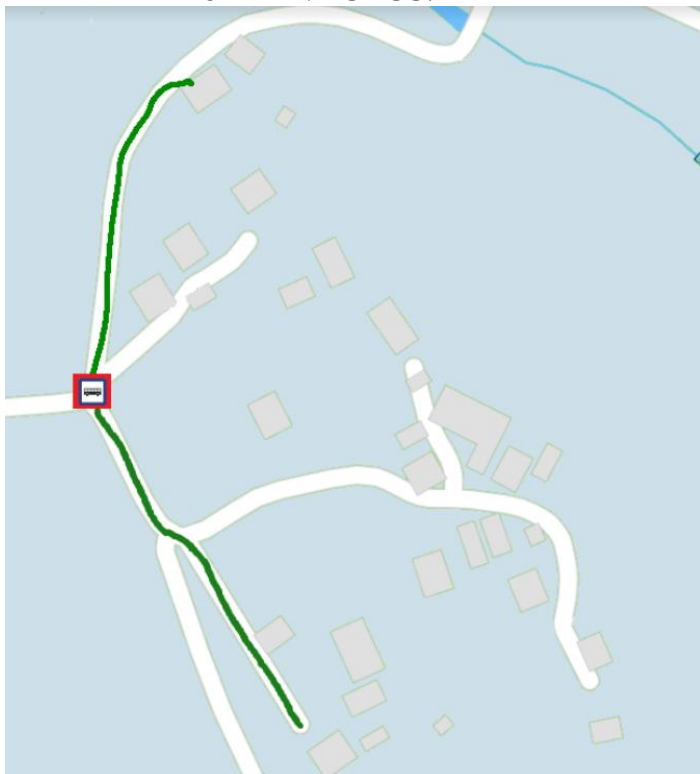
GOLEK – AVTOBUS:

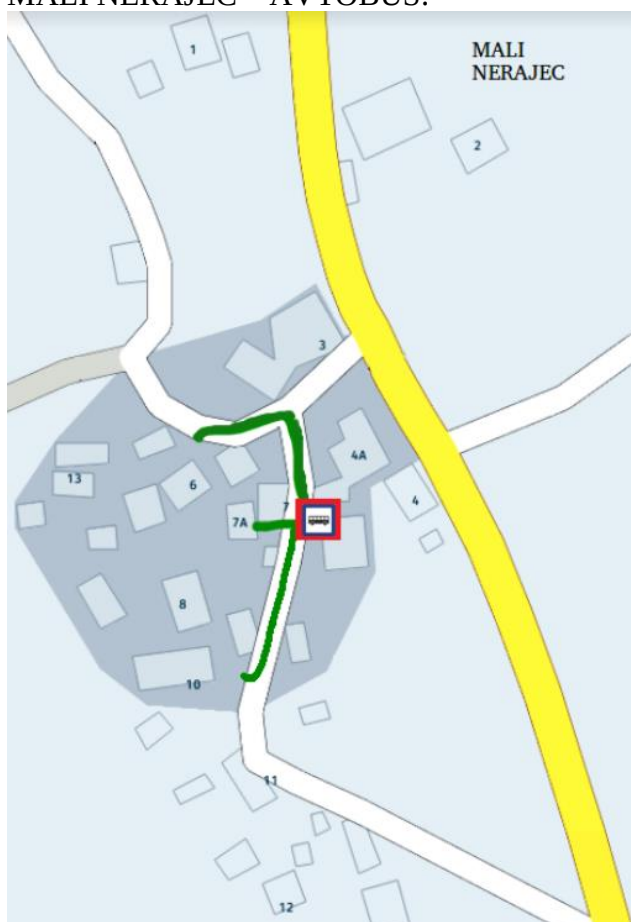
KVASICA – AVTOBUS:

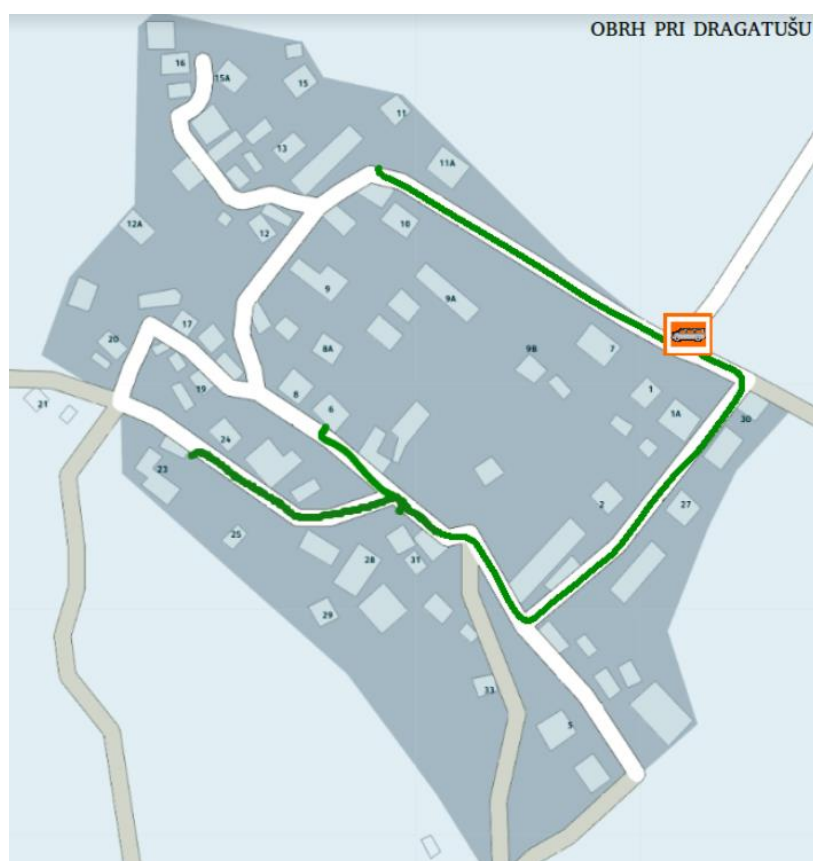
MALA LAHINJA – AVTOBUS:

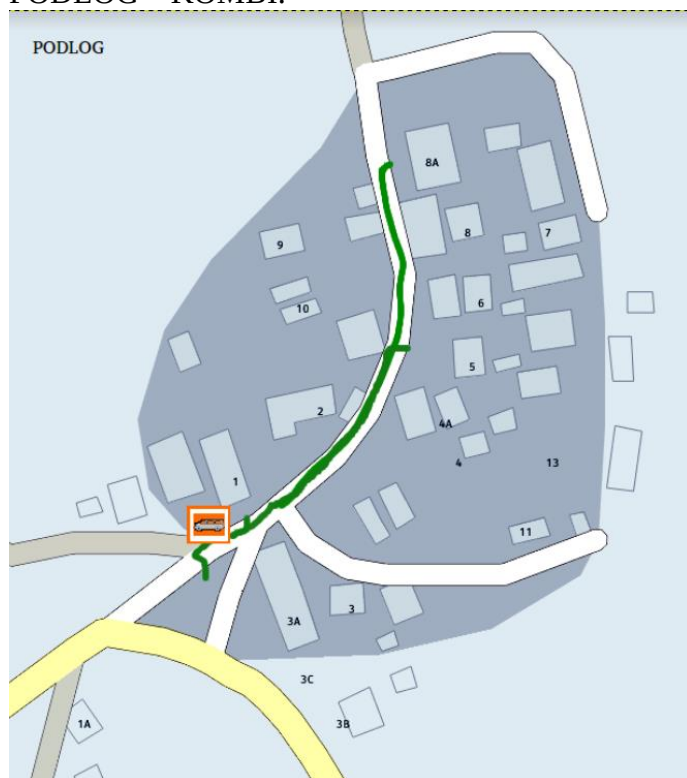
MALI NERAJEC – AVTOBUS:

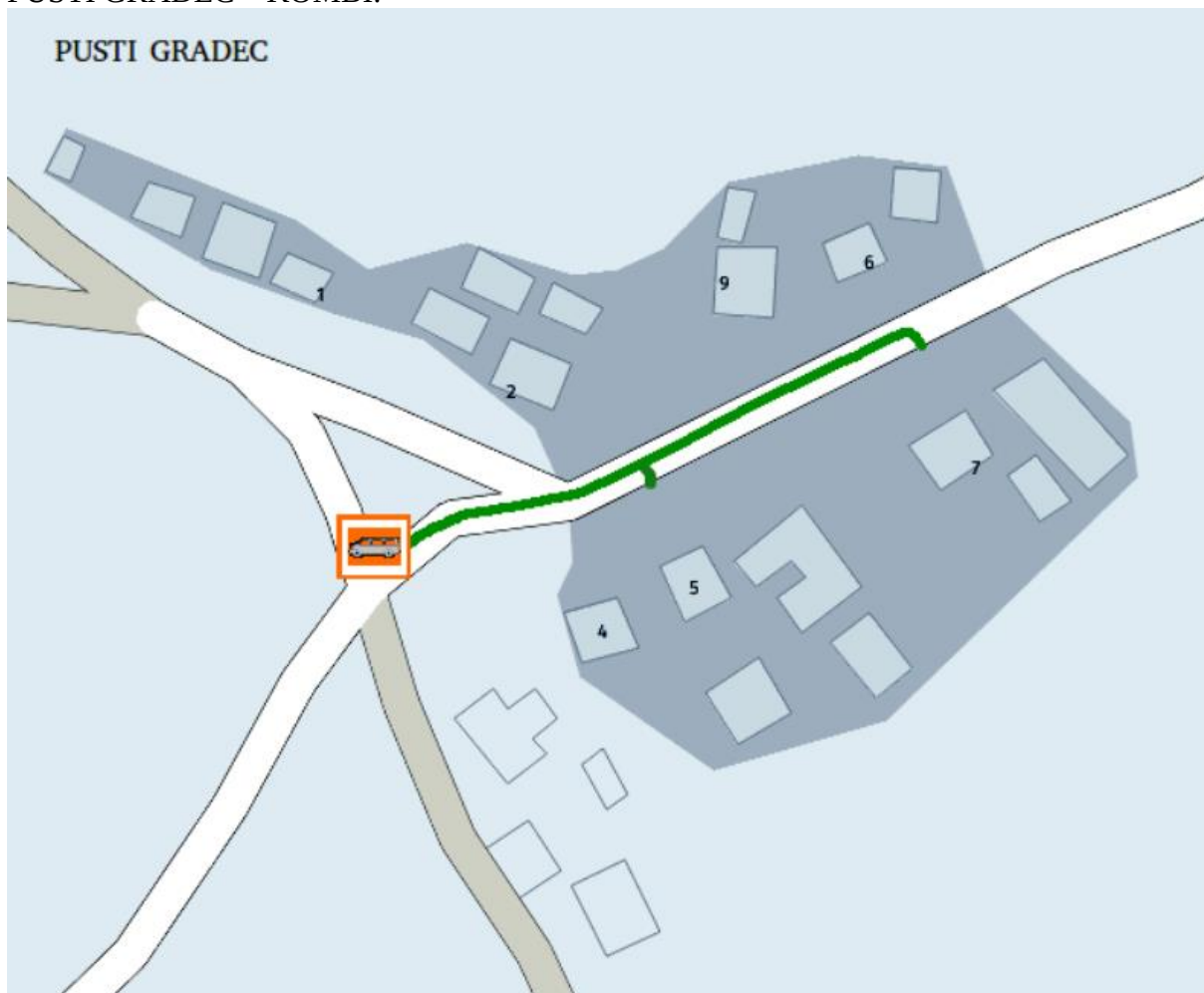
OBRH – KOMBI:

PODLOG – KOMBI:

PUSTI GRADEC – KOMBI:

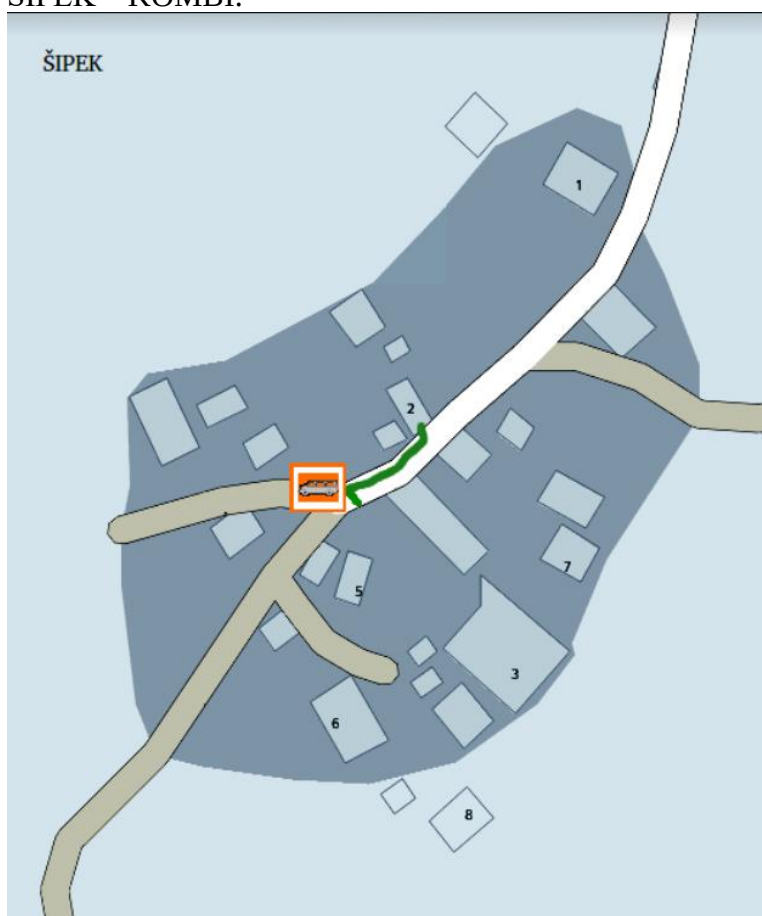
SELA PRI DRAGATUŠU – AVTOBUS:

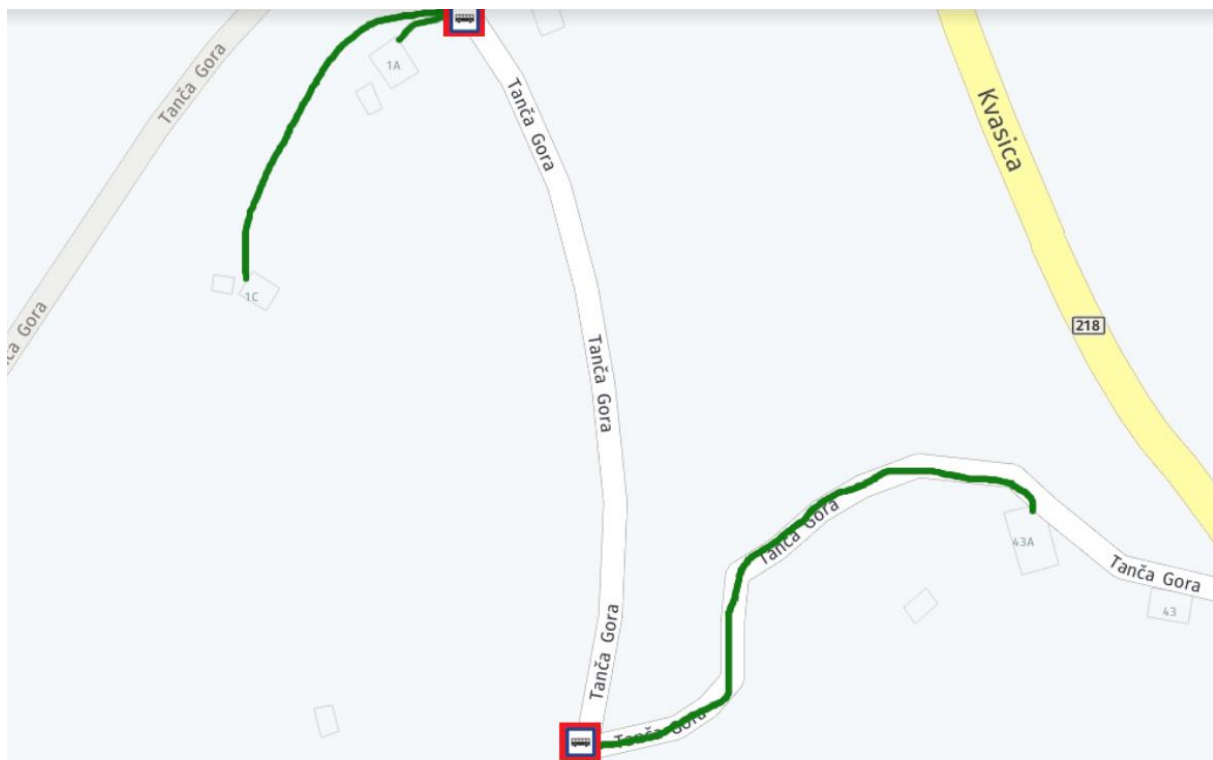
GORNJI SUHOR – AVTOBUS:

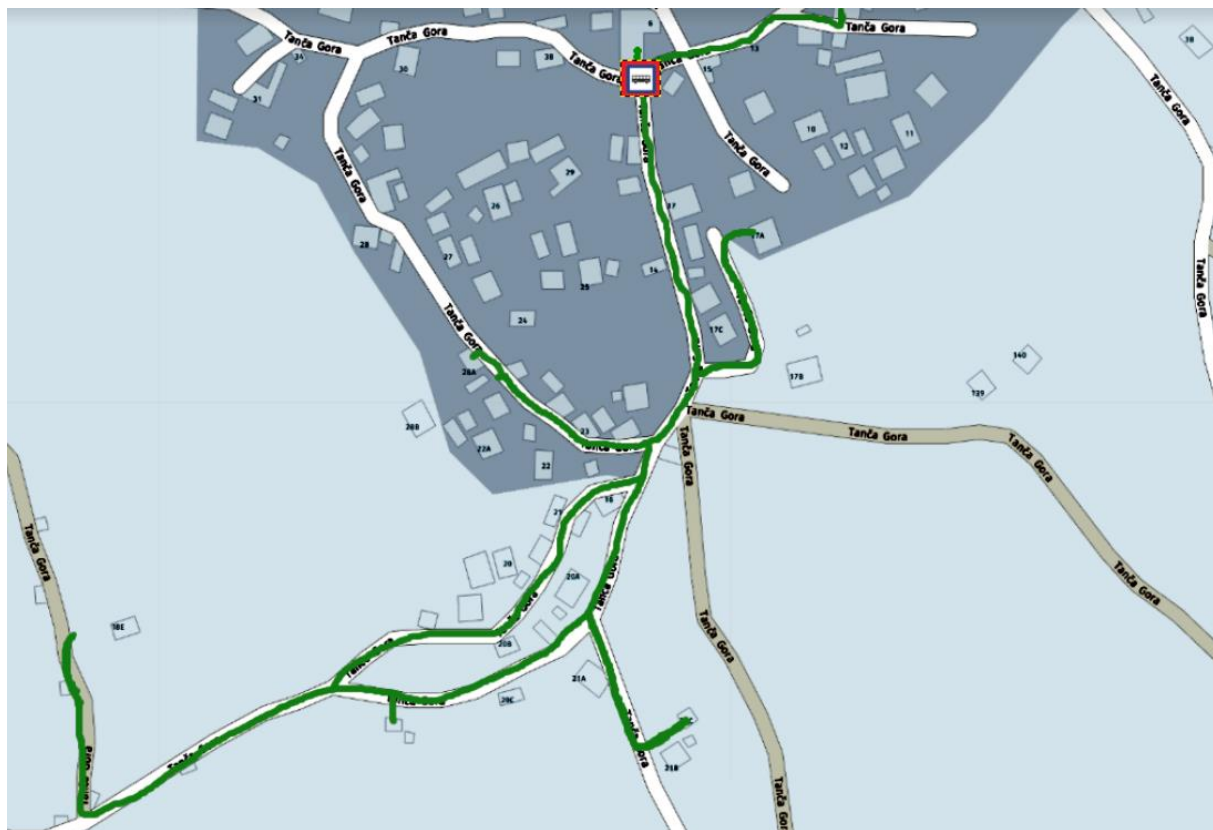
ŠIPEK – KOMBI:

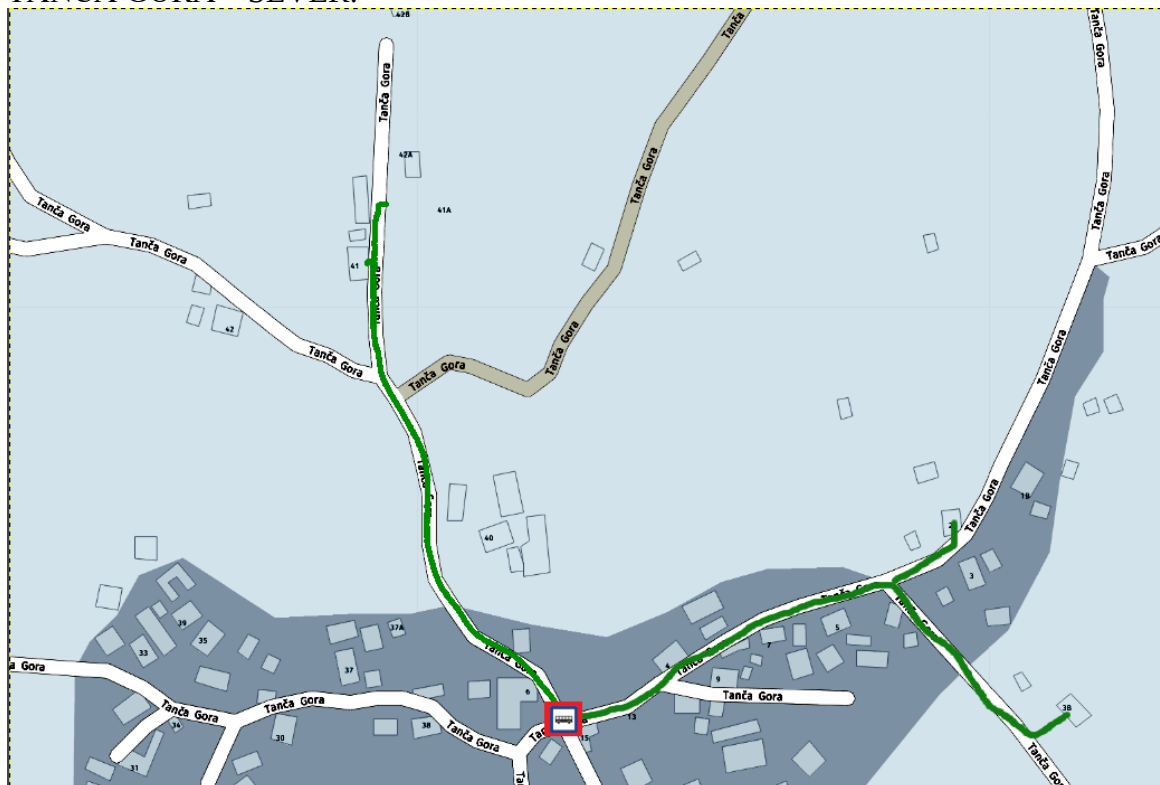
TANČA GORA 1 – AVTOBUS:

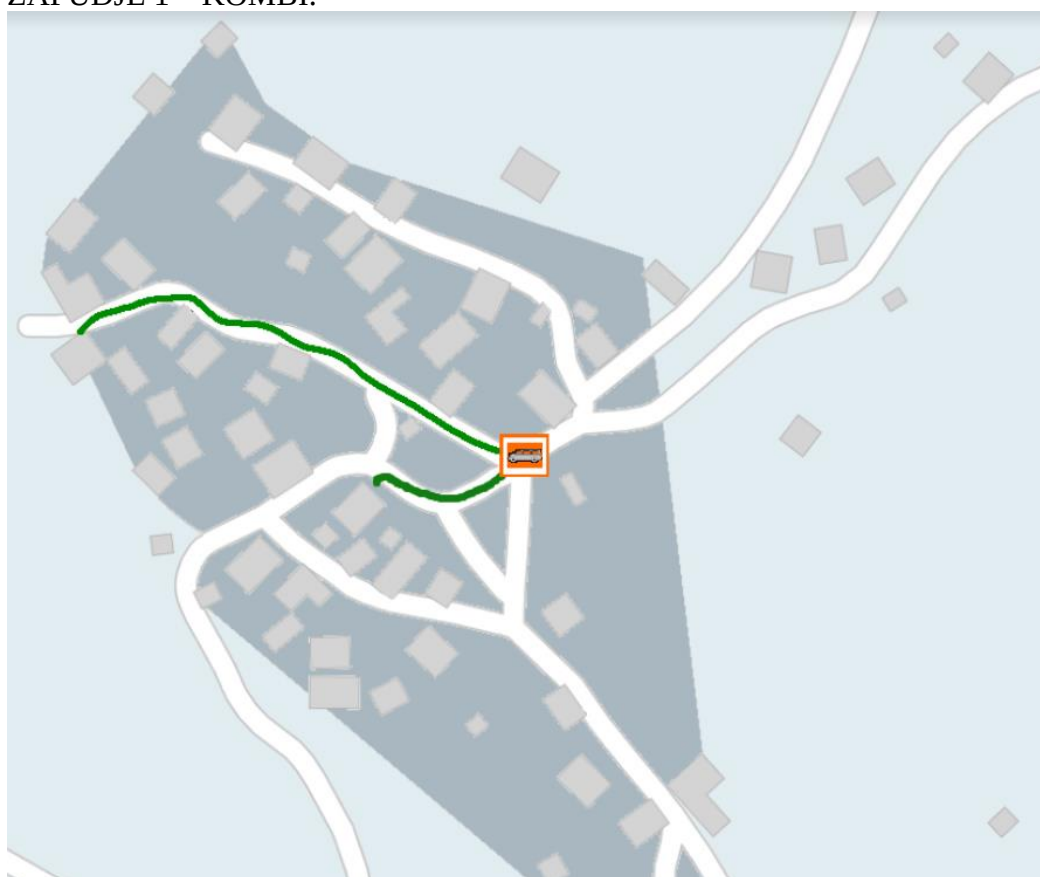
TANČA GORA – JUG – AVTOBUS:

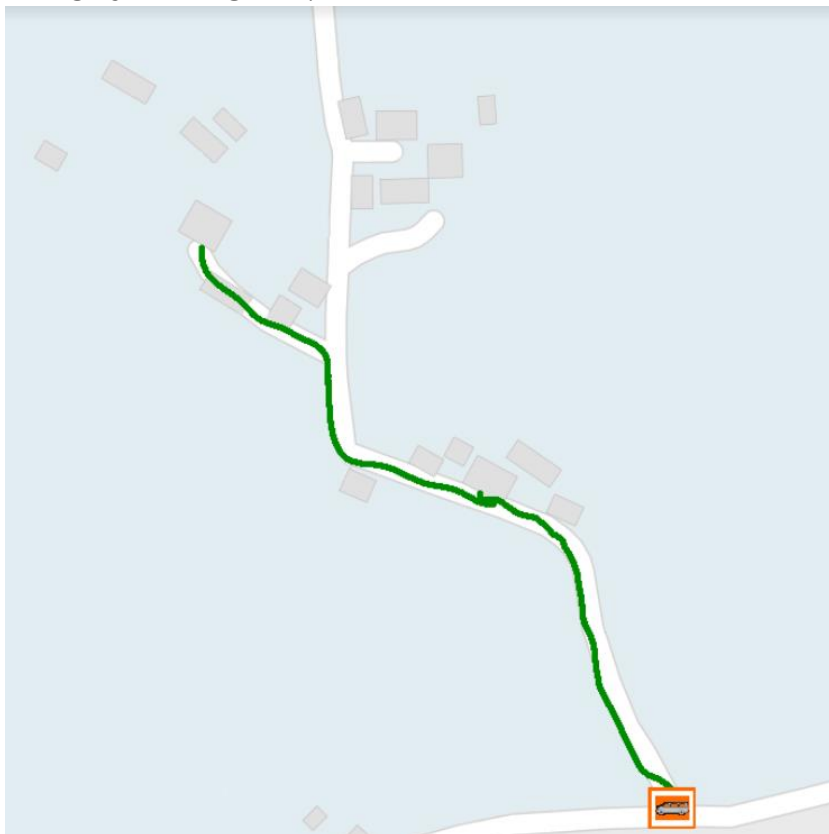
TANČA GORA – SEVER:

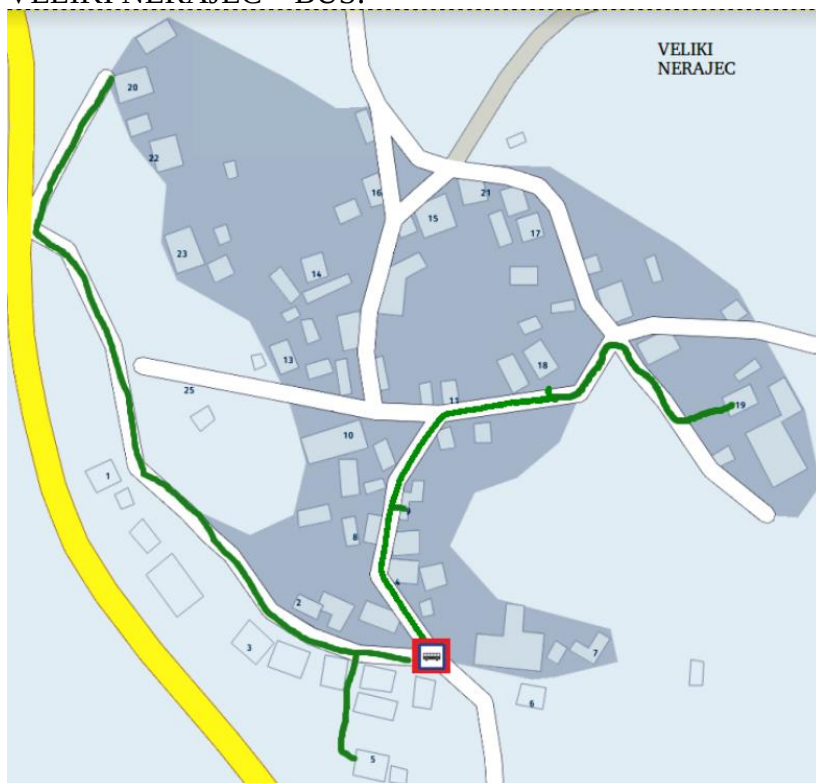
ZAPUDJE 1 – KOMBI:

ZAPUDJE 2 – KOMBI:

VELIKI NERAJEC – BUS:

5 POSTAJALIŠČA V ŠOLSKEM OKOLIŠU in NEVARNI ODSEKI, KRIŽIŠČA, PROMETNE POTI

Mali Nerajec

Mala Lahinja

Belčji Vrh

Veliki Nerajec – nevarni ovinek

Pusti Gradec

Dragatuš – Pri šoli

Golek

Tanča Gora

Tanča Gora – Pri Drabovih

Dragovanja vas

Kvasica

Kvasica

Obrh

Dragatuš – nevarni odsek za učence pešce (Obrh–Dragatuš) Manjka prometni znak STOP!

Dragatuš – nevarni odsek za učence pešce (Obrh–Dragatuš)

Dragatuš – nevarni odsek za učence pešce (Obrh–Dragatuš)

6 OBJAVA IN AŽURIRANJE

Z Načrtom šolskih poti so seznanjeni:

- učenci (razredniki pri urah),
- starši (na roditeljskih sestankih, spletna stran)
- člani sveta šole
- učitelji (na konferenci)

Grafični del (zemljevid šolskega okoliša z vrisanimi varnimi in nevarnimi šolskimi potmi in nevarnimi točkami) je objavljen na vidnem mestu v šoli, ki je dostopen učencem in staršem.

Ažuriranje, ocenjevanje in kontrola ter vnašanje novih prometnih situacij in sprememb v tehničnem delu načrta se opravi na podlagi terenskih ogledov koordinatorice za promet na OŠ Dragatuš v sodelovanju s policistom, prevoznikom otrok in ravnateljem šole.

7 VIRI IN LITERATURA

- www.zrss.si/ppt/DTR_Žlender_2.ppt
- zakon o OŠ
- <http://www.avp-rs.si/>
- Klein, Ulrich: Pazi, promet!, Tehniška založba Slovenije, Ljubljana 2000
- brošura – Prvi koraki v svetu prometa (Javna agencija Republike Slovenije za varnost prometa)
- P R A V I L N I K o pedagoških spremljevalcih pri prevozu skupin otrok
- <http://dkum.uni-mb.si/Dokument.php?id=8299> – diplomsko delo
- <http://194.249.126.2/joomla/images/stories/setup/slike%20jaka/prevozi.JPG> (15. 9. 2011)
- <http://www.bagershop.org/images/produkti/big/avtobus.jpg> (16. 9. 2011)
- <http://bonjourindochine.com/uploads/images/bus45.jpg> (16. 9. 2011)
- http://www.free-coloringpages.net/album/bus_coloring_pages/bus_coloring_pages10.jpg (16. 9. 2011)

Pripravila: Sabina Lukežič, koordinatorica za promet na OŠ Dragatuš